

## บทที่ 6

### การวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดลพบุรี

#### 6.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์

หลังจากการศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกที่ตั้งและรูปแบบการบริการของศูนย์บริการเกษตร ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถสรุปเป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาคำถามที่ตั้งที่สรุปไว้ท้ายบทที่ 5 แล้ว ขั้นตอนต่อไปนี้เป็นกรวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เหมาะสม ซึ่งอาศัยปัจจัยและเกณฑ์ในการวัดปัจจัยร่วมกับวิธีการวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 3 เพื่อค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมและกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในแต่ละกลุ่มพื้นที่ต่อไป

ขั้นตอนการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 1) สรุปปัจจัยที่ได้จากการศึกษาความต้องการของเกษตรกร พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับปัจจัยจากการศึกษาความต้องการของเกษตรกร และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมโดยทำการจัดกลุ่มตามความเหมาะสมออกเป็น 4 กลุ่ม
- 3) กำหนดที่ตั้งและรูปแบบการบริการของศูนย์บริการเกษตร ในแต่ละกลุ่มพื้นที่
- 4) สรุปผลการวิเคราะห์

#### 6.2 ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาคำถามที่ตั้งที่สรุปได้ว่าเป็นปัจจัยที่มาจากการศึกษาความต้องการของเกษตรกร 5 ปัจจัย และเป็นปัจจัยที่เพิ่มเติมมาจากแนวคิด และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เห็นว่ามีผลสำคัญ 2 ปัจจัย ด้วยเหตุผลที่ไว้ในหัวข้อ 5.2.3 รวมปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 7 ปัจจัย ได้แก่

- 1) บริเวณศูนย์กลางชุมชน คือ ศูนย์บริการเกษตรควรตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน หรือใกล้ศูนย์กลางชุมชน หรือหมู่บ้านขนาดใหญ่หรือศูนย์กลางที่เกษตรและคนชนบทเห็นพ้องกัน
- 2) การคมนาคมขนส่ง คือ ศูนย์บริการเกษตรควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย
- 3) การใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ การตั้งศูนย์บริการเกษตรควรพิจารณาถึงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า เป็นพื้นที่ชุมชน หรือเป็นพื้นที่เกษตรกรรม หรือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น
- 4) พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม คือ การตั้งศูนย์บริการเกษตรควรพิจารณาถึงความเสี่ยงภัยที่จะเกิดน้ำท่วมหรือไม่
- 5) สภาพภูมิประเทศ คือ ศูนย์บริการเกษตรควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีสภาพภูมิประเทศเหมาะสมไม่มีความลาดชันสูง

6) ความพร้อมของสาธารณูปโภค คือ ศูนย์บริการเกษตรควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีสาธารณูปโภคพร้อม ทั้งไฟฟ้าและประปา

7) ประชากร หมายถึงเกษตรกร คือศูนย์บริการเกษตรควรตั้งอยู่ในบริเวณมีเกษตรกรกระจายตัวอยู่เป็นจำนวนมาก

ซึ่งทั้ง 7 ปัจจัยมีรายละเอียดและการค้นหาเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับของแต่ละปัจจัย ดังนี้

### 6.2.1 ปัจจัยด้านชุมชนศูนย์กลาง

ปัจจัยด้านชุมชนศูนย์กลาง เป็นปัจจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรและผู้เชี่ยวชาญ โดยทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่า ศูนย์บริการเกษตรนั้นควรตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน หรือใกล้ศูนย์กลางชุมชน หรือหมู่บ้านขนาดใหญ่หรือศูนย์กลางที่เกษตรและคนชนบทเห็นพ้องกันมากที่สุด โดยมีกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรถึง 8 ราย คิดว่า บริเวณนี้มีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้โดยรวมนั้นให้เหตุผลสรุปได้ว่าการตั้งศูนย์บริการเกษตรในบริเวณนี้น่าจะก่อให้เกิดความสะดวก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ถือเป็นเหมือนศูนย์กลางในการติดต่อของคนในชนบท ทั้งในเรื่องของการติดต่องานหรือการใช้ชีวิตประจำวัน และเห็นว่าบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีความพร้อมทั้งไฟฟ้าและประปาอยู่แล้ว น่าจะเกิดความสะดวกมากที่สุด

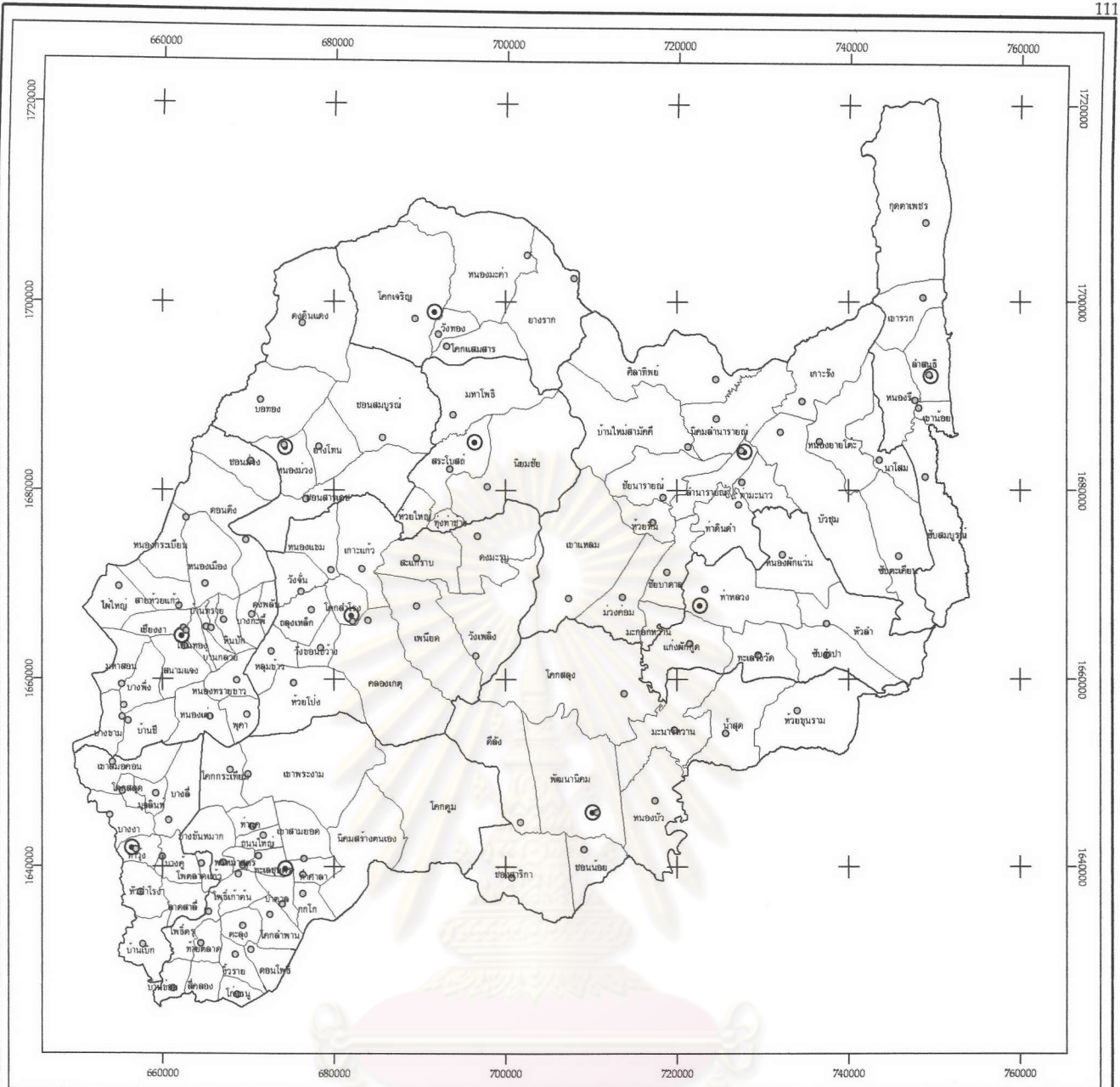
ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้เอง การพิจารณาหาศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ชนบทในระดับตำบลจำเป็นต้องใช้จุดอ้างอิง เพื่อแทนศูนย์กลางของตำบลขึ้นมา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลแทนจุดศูนย์กลางของตำบลนั้น ๆ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่คนในชนบทเดินทางมาติดต่อเป็นประจำและเป็นที่ยอมรับของคนชนบทด้วยเช่นกัน ด้วยนัยยะเดียวกันกับการแทนศูนย์กลางจังหวัดและอำเภอด้วยศาลากลางจังหวัดและที่ว่าการอำเภอ ซึ่งการหาตำแหน่งที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้จำเป็นต้องออกสำรวจภาคสนามเพื่อหาจุดพิกัดที่แน่นอน ด้วยการใช้อุปกรณ์ค้นหาพิกัดภูมิศาสตร์ด้วยดาวเทียม รวมทั้งสิ้น 114 แห่ง สรุปได้ดังนี้

ตาราง 6.1 รายชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี แยกตามอำเภอ ปี 2546

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล
เมือง	กกโก โกงธนู เขาพระงาม เขาสามยอด โคกกระเทียม โคลงสำพาน จักราย ดอนโพธิ์ ตะลุง ถนนใหญ่ ทะเลชุบศร ท่าแค ท้ายตลาด ท่าศาลา บางขันหมาก บ้านช้อย ป่าตาล พรหมมาศร์ โพธิ์เก้าต้น โพธิ์ตรุ
บ้านหมี่	ซอนม่วง เชียงกา ดอนดึง บางกะพี้ บางขาม บางพึ่ง บ้านกล้วย บ้านชี บ้านทราย ไผ่ใหญ่ พุคา โพนทอง มหาสอน สนามแจง สายห้วยแก้ว หนองกระเบียน หนองเต่า หนองทรายขาว หนองเมือง หินปัก
ชัยบาดาล	เกาะรัง เขาแหลม ชัยนารายณ์ ชัยบาดาล ชับตะเคียน ทำดินดำ ท่ามะนาว นาโสม นิคมลำนารายณ์ บัวชุม บ้านใหม่สามัคคี ม่วงค่อม ลำนารายณ์ ศิลาทิพย์ หนองยายโต๊ะ ห้วยหิน
โคกสำโรง	เกาะแก้ว คลองเกตุ โคลงสำโรง ดงมะรุ้ม ถลุงเหล็ก เพนียด วังขอนขว้าง วังจั่น วังเพลิง สะแกราบ หนองแหม หลุมข้าว ห้วยโป่ง
พัฒนานิคม	โคกสูง ช่องสาริกา ขอนน้อย ตีลัง น้ำสุด พัฒนานิคม มะนาวหวาน หนองบัว ห้วยขุนราม
หนองม่วง	ซอนสมบูรณ์ ขอนสารเดช ดงดินแดง บ่อทอง ยางโทน หนองม่วง
สระโบสถ์	นิยมชัย มหาโพธิ์ สระโบสถ์
โคกเจริญ	โคกเจริญ โคลงแสมสาร ยางราก วังทอง หนองมะค่า
ลำสนธิ	กุดตาเพชร เขาน้อย เขารวก ชับสมบูรณ์ ลำสนธิ หนองรี
ท่าม่วง	เขาสมคอน โคลงสุด ท่าม่วง บางคู บางนา บางสี บ้านเบิก โพธิ์ตลาดแก้ว มุงลินท์ หัวสำโรง
ท่าหลวง	แก่งผักกูด ชับจำปา ทะเลวังวัด ท่าหลวง หนองผักแว่น หัวลำ

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย





<p><b>แผนที่ 6.1</b></p>	<p><b>ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี</b></p>
<p><b>สัญลักษณ์</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>⊙ ที่ตั้งอำเภอ</li> <li>○ ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li>∩ ขอบเขตอำเภอ</li> <li>∩ ขอบเขตตำบล</li> </ul>	<p><b>วิทยานิพนธ์ :</b>                      การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดลพบุรี</p> <p><b>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง</b>                      คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์                      จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>3 0 3 6 9 12 15 กม.</p> <p style="text-align: center;"><b>ที่มา : จากการทำสำรวจ</b></p>

## 6.2.2 ปัจจัยด้านคมนาคมขนส่ง

ปัจจัยด้านคมนาคมขนส่ง มีความสำคัญมากต่อการวางแผนด้านกายภาพ ตามแนวคิดของการวางแผนศูนย์ชนบท นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยที่เกะขตรทั้ง 3 กลุ่มให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับที่สอง เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงและความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ จากการศึกษาเรื่องการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ศึกษานั้น พบว่า เส้นทางถนนมีบทบาทในการสัญจรของคนชนบทและเกษตรกรมาก ขณะที่การใช้รถไฟนั้นมีบทบาทในการขนส่งและเดินทางระยะไกลมากกว่า ดังนั้น การศึกษาปัจจัยด้านการคมนาคมขนส่งจึงเป็นการพิจารณาความสะดวกในการเข้าถึงเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ ที่ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนในท้องถิ่น โดยเส้นทางถนนในท้องถิ่นนั้นควรเป็นถนนพื้นแข็งที่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล (All-weather Access) (ตามการศึกษาของอำนาจ สัมพัทธ์พงศ์, 2542 และ UNESCAP, 1979) และเมื่อพิจารณาร่วมกับการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเดินทาง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางมากที่สุด (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.1.8) ด้วยเหตุนี้ลำดับศัภย์ของถนนที่แตกต่างกัน จึงไม่น่ามีความสำคัญมาใช้ในการแบ่งระดับของเส้นทางคมนาคม เนื่องจากเส้นทางถนนทั้ง 3 ประเภทนั้นเป็นถนนที่มีสภาพที่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาลอยู่แล้ว จึงไม่มีผลต่อการเดินทางของเกษตรกรแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้การวัดการเข้าถึงเส้นทางคมนาคมขนส่ง จึงใช้การวัดจากความหนาแน่นของเส้นทางถนน (Density of the Road System) โดยอ้างอิงจากการศึกษาของ UNESCAP ซึ่งสามารถวัดความหนาแน่นด้วยความยาวของถนนต่อพื้นที่ คือ พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของถนนมาก ระยะทางที่ใช้เดินทางไปยังถนนก็น้อยลง หมายถึงพื้นที่นั้นย่อมมีความสะดวกในการเดินทางมาก (ตาราง 6.2)

ตาราง 6.2 ความหนาแน่นของถนนและระยะทางไปยังถนน

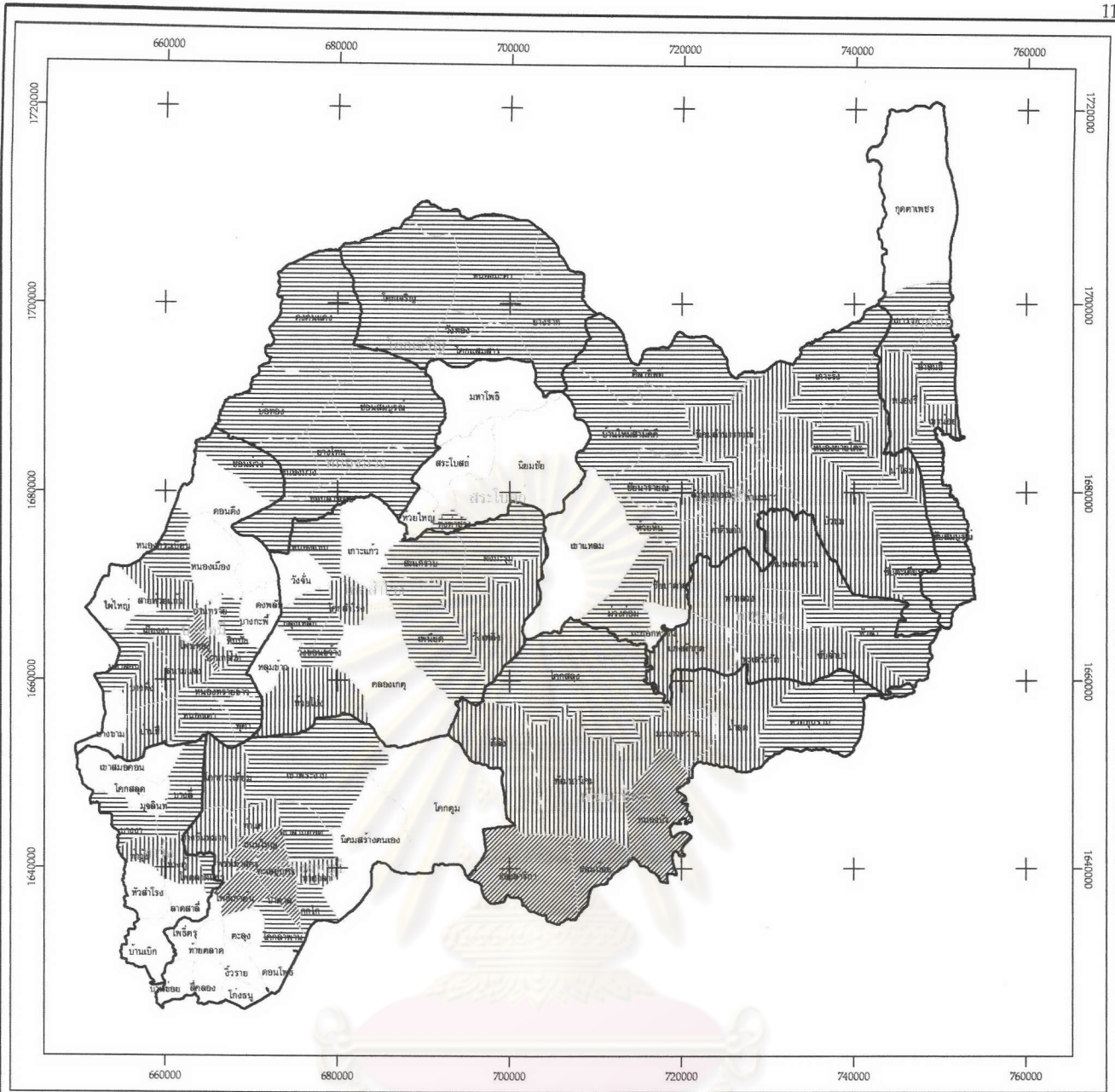
ความหนาแน่น (กม./ตร.กม.)	ระยะทางเฉลี่ยไปยังถนน (กม.)	ระยะทางไกลสุดไปยังถนน (กม.)
0.5	0.5	1
0.2	1.25	2.5
0.1	2.5	5
0.05	5	10
0.025	10	20


ที่มา : UNESCAP, 1979.

จากจุดนี้สามารถแบ่งระดับของพื้นที่ได้โดยใช้กรอบพื้นที่ระดับตำบลเป็นพื้นฐาน โดยนำผลจากการคำนวณความหนาแน่นของถนนแต่ละตำบลมาจัดกลุ่มเพื่อแบ่งระดับของตำบลที่มีความสะดวกในการเข้าถึงมาก ปานกลาง น้อย โดยที่ตำบลที่มีความสะดวกในการเข้าถึงมากจะมีระดับคะแนนมากที่สุด เรียงลำดับจนถึงน้อยที่สุด สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มตามการกระจายตัวของข้อมูลในแผนภูมิฮิสโตแกรม คือ (1) ความหนาแน่น 0.0-0.2 กม./ตร.กม. (2) ความหนาแน่น 0.2-0.5 กม./ตร.กม. (3) 0.5-1.0 กม./ตร.กม. และ (4) 1.0 กม./ตร.กม. ขึ้นไป

ผลการศึกษสามารถสรุปดังนี้





<b>แผนที่ 6.2</b>	<b>ปัจจัยด้านการคมนาคมขนส่ง</b>	<b>วิทยานิพนธ์ :</b> การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเลขตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดลพบุรี	
<b>สัญลักษณ์</b>			ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ความหนาแน่นของถนน (กม./ตร.กม.) <div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start;"> <div style="width: 45%;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> 0 - 0.2</li> <li> 0.2 - 0.5</li> <li> 0.5 - 1</li> <li> มากกว่า 1</li> </ul> </div> <div style="width: 45%;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> </ul> </div> </div>		3 0 3 6 9 12 15 กม. 	
ที่มา : กรมการผังเมือง			

กลุ่ม	อำเภอ/ตำบล
0.0-0.2 กม./ตร.กม.	เมืองลพบุรี- บ้านช้อย สีคลอง ไก่ธนู โพธิ์ตรุ ท้ายตลาด จั้วราย ดอนโพธิ์ ตะลุง ท่าวัง - เขาสมคอน โคกสลุด มุจลินท์ หัวสำโรง ลาดสาส์ บ้านเบิก บ้านหมี่ - บางขาม ไม้ใหญ่ บ้านทราย บางกะพี ดงพลับ หนองเมือง ดอนดิ่ง โคกลำไ้ - วังจั่น หลุมข้าว คลองเกตุ เกาะแก้ว สระโบสถ์ - ห้วยใหญ่ นิยมชัย มหาโพธิ์ ชัยบาดาล - เขาแหลม มะกอกหวาน ลำสนธิ - กุดตาเพชร
0.2-0.5 กม./ตร.กม.	เมืองลพบุรี - เขาพระงาม เขาสามยอด กกโก โกลำพาน ท่าวัง - บางา บางลี โพธิ์ตลาดแก้ว บ้านหมี่ - หนองกระเบียน เขียงงา มหาสอน หินปัก หนองทรายขาว หนองเต่า พุคา ขอนม่วง หนองม่วง - ทั้งอำเภอ โคกเจริญ - ทั้งอำเภอ สระโบสถ์ - ทุ่งท่าช้าง โคกลำไ้ - หนองแหม ถลุงเหล็ก วังซอนชวาง สะแกราบ เพนียด ดงมะรุ พัฒนานิคม - โกลสลุง ห้วยขุนราม ท่าหลวง - หัวลำ ชัยบาดาล - ศิลาทิพย์ บ้านใหม่สามัคคี ชัยนารายณ์ ห้วยหิน ม่วงค่อม เกาะรัง หนองยายโต๊ะ ซับตะเคียน ลำสนธิ - เขารวก ลำสนธิ ซับสมบูรณ์
0.5-1.0 กม./ตร.กม.	เมืองลพบุรี - บางขันหมาก ท่าแค โกลกระเทียม ท่าศาลา ท่าวัง - ท่าวัง บางคู้ บ้านหมี่ - บ้านชี บางพืงสนามแจง บ้านกล้วย สายห้วยแก้ว โคกลำไ้ - ห้วยโป่ง โกลลำไ้ วังเพลิง พัฒนานิคม - ดิปลิง พัฒนานิคม มะนาวหวาน น้ำสุด ท่าหลวง - แก่งฝักกุด ท่าหลวง ทะเลวังวัด ซับจำปา ชัยบาดาล - ชัยบาดาล ท่าดินดำ ลำนารายณ์ ท่ามะนาว บัวชุม นิคมลำนารายณ์ นาโสม ลำสนธิ - หนองรี เขาน้อย
1.0 กม./ตร.กม. ขึ้นไป	เมืองลพบุรี - ทะเลชุศร ป่าตาล โพธิ์เก้าต้น พรหมมาสต์ ถนนใหญ่ บ้านหมี่ - โพนทอง พัฒนานิคม - ชองสาริกา ขอนน้อย หนองบัว

### 6.2.3 ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นปัจจัยทางด้านกายภาพปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละพื้นที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงกิจกรรมของบริเวณนั้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเพื่อเลือกที่ตั้งที่เหมาะสมของกิจกรรมต่างๆ ในงานของชลธิชา ดิษเสถียร (2535) พุทธชาติ กิตติพงษ์พัฒนา (2541) กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2534) และอำนาจ สัมพันธ์พงศ์ (2542) ล้วนแต่พิจารณาความสำคัญของการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งสิ้น อีกทั้งผลการสำรวจความต้องการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต่างให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยกันทั้งสิ้น (ดูรายละเอียดหัวข้อ 5.4) โดยทั้งหมดเห็นว่าศูนย์บริการเกษตรนั้นควรอยู่ในบริเวณชุมชนหรือหมู่บ้านมากที่สุด และควรพิจารณาด้วยว่าบริเวณนั้นๆ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมด้วยหรือไม่ เนื่องจากมีความสำคัญต่อการเลือกเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร ด้วยเหตุนี้จึงรวมปัจจัยทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินเข้าในการศึกษาด้วย



การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สามารถอ้างอิงการแบ่งประเภทที่ดินได้จากการแบ่งประเภทของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้แบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้ทั้งสิ้น 5 ประเภท คือ (1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วย ตัวเมืองและย่านการค้า หมู่บ้าน สถานที่ราชการ ย่านอุตสาหกรรม และอื่น ๆ (2) พื้นที่เกษตรกรรม ประกอบด้วย นาข้าว พืชไร่ ไม้ยืนต้น ไม้ผล เป็นต้น (3) พื้นที่เบ็ดเตล็ด ประกอบด้วย ท่งหญ้าและไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และอื่น ๆ (4) แหล่งน้ำผิวดิน ประกอบด้วย ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น และ (5) พื้นที่ป่าไม้ ซึ่งการนำข้อมูลมาวิเคราะห์จะใช้ข้อมูล 3 ประเภทแรกเท่านั้น เนื่องจากสามารถนำมาพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ได้ ขณะที่ 2 ประเภทหลังจะไปใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนพื้นที่กันออก (จะทำการอธิบายในหัวข้อ 6.3) โดยที่แบ่งระดับความสำคัญของการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ตามเหตุผลข้างต้น คือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่เบ็ดเตล็ดตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด คือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 91.38 ของพื้นที่ที่นำมาทำการวิเคราะห์ โดยกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอของพื้นที่ศึกษา ยกเว้นบริเวณทางตอนกลางในบางส่วนของอำเภอสระโบสถ์ชัยบาดาล และโคกสำโรงที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ขณะที่ในบางส่วนของอำเภอพัฒนานิคมเป็นพื้นที่ของอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ขณะที่พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างนั้น บริเวณที่เป็นหมู่บ้านจะกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอ โดยจะเห็นได้ชัดเจนในเขตอำเภอท่าม่วงและบ้านหมี่ที่หมู่บ้านกระจายไปตามทางหลวงหมายเลข 311 และ 3028 สำหรับพื้นที่เบ็ดเตล็ดนั้นที่เห็นได้ชัดเจนคือส่วนที่เป็นพื้นที่ลุ่มในอำเภอชัยบาดาล รายละเอียดแสดงในตาราง 6.3

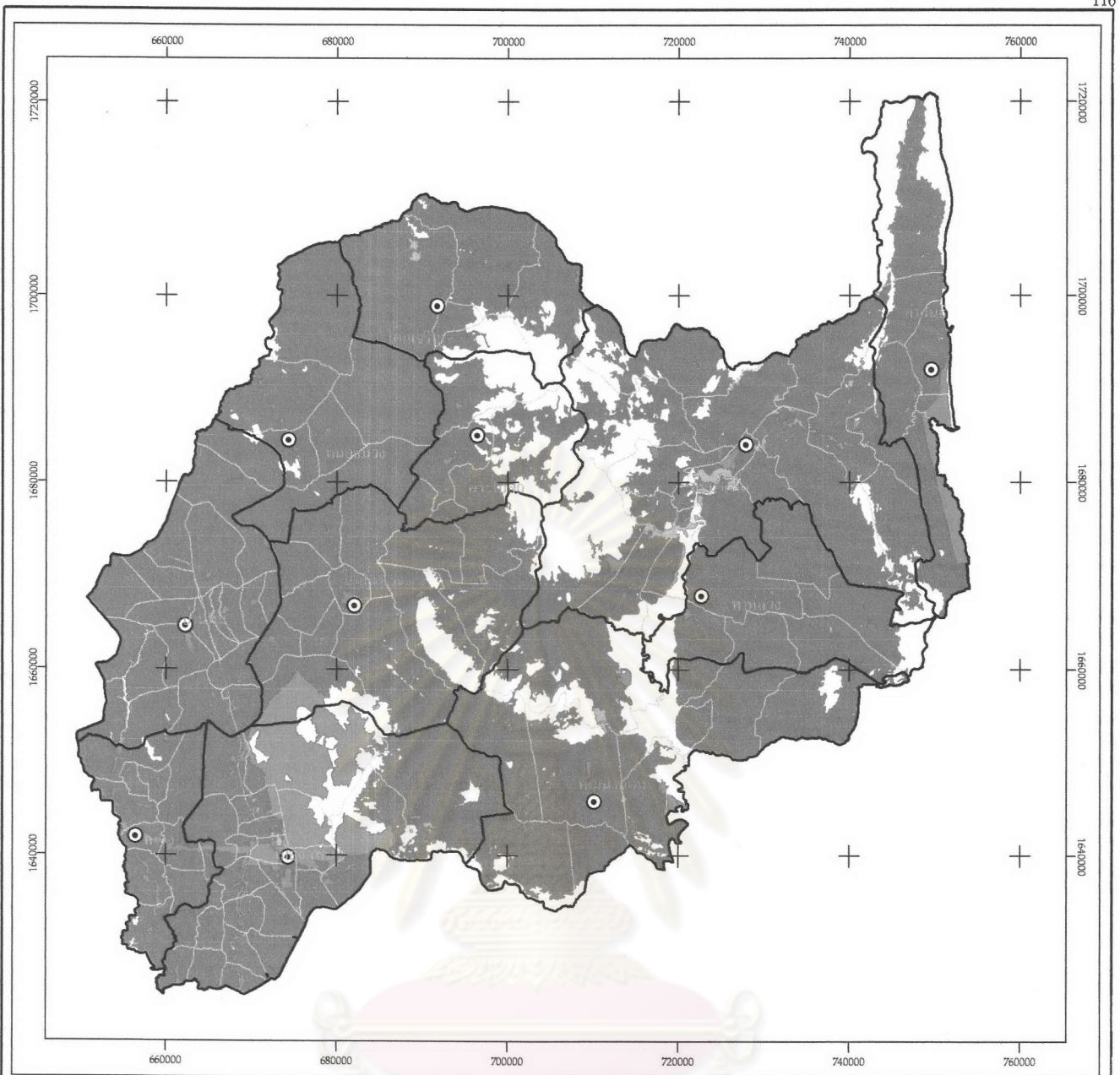
ตาราง 6.3 พื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชน	418.05	7.92
พื้นที่เกษตรกรรม	4,821.41	91.38
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	36.47	0.69
รวม	5,275.93	100.00

ที่มา : จากการศึกษา

#### 6.2.4 ปัจจัยด้านพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม (Flood Hazard)

ปัจจัยด้านพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีโอกาสในได้รับอันตรายจากการเกิดน้ำท่วม เนื่องจากจังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในที่ราบภาคกลางที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วมได้ง่าย โดยเฉพาะพื้นที่ราบลุ่มด้านตะวันตกของจังหวัด ซึ่งปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ได้มาจากการสอบถามเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ ชาวนา เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดน้ำท่วมมาก (ดูรายละเอียดหัวข้อ 5.4) ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนกายภาพที่ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดทางกายภาพที่จะเป็นอุปสรรคในการพัฒนา ซึ่งความเสี่ยงภัยจากน้ำท่วมก็ถือเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์บริการเกษตร



แผนที่ 6.3

ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สัญลักษณ์

-  พื้นที่เกษตรกรรม
-  พื้นที่เบ็ดเตล็ด
-  พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง
-  ขอบเขตอำเภอ
-  ขอบเขตตำบล
-  ที่ตั้งอำเภอ

วิทยานิพนธ์ :

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร  
จังหวัดลพบุรี



ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3 0 3 6 9 12 15 กม.



ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน



การศึกษาเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมสามารถอ้างอิงได้จากข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ได้รับความอนุเคราะห์จากกรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้แบ่งระดับความเสี่ยงภัยจากน้ำท่วมในจังหวัดลพบุรีได้เป็น 3 ระดับ คือ (1) พื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงจากน้ำท่วม (2) พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วม 2-4 วัน และ (3) พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วม 5-6 วัน โดยการแบ่งระดับความสำคัญของพื้นที่ทั้ง 3 ประเภท จะพิจารณาความไม่มีความเสี่ยงหรือมีความเสี่ยงน้อยไปสู่มีความเสี่ยงมาก ซึ่งพื้นที่ใดที่ไม่มีความเสี่ยงจากน้ำท่วมจะได้รับค่าคะแนนมากที่สุด รองลงมาเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงน้อยไปสู่ความเสี่ยงมากจะได้รับค่าคะแนนน้อยที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงภัยจากน้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 62.92 ของพื้นที่ทั้งหมด กระจายอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เป็นที่ราบลุ่มหรืออยู่ติดกับแม่น้ำ ในเขตอำเภอหนองม่วง ลำสนธิ ทำหลวงบางส่วนของอำเภอชัยบาดาล และพัฒนานิคม สำหรับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยจากน้ำท่วม 2-4 วันนั้น ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ราบลุ่มและที่ราบระหว่างหุบเขา ในบางส่วนของอำเภอบ้านหมี่ สระโบสถ์ เมืองลพบุรี โคกสำโรง และโคกเจริญ คิดเป็นร้อยละ 23.48 ของพื้นที่ทั้งหมด ขณะที่พื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยจากน้ำท่วม 5-6 วัน คือ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มในอำเภอท่าม่วง และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำป่าสักทั้ง 2 ด้าน ในเขตอำเภอชัยบาดาลและพัฒนานิคม คิดเป็นร้อยละ 13.60 ของพื้นที่ทั้งหมด

ตาราง 6.4 พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม

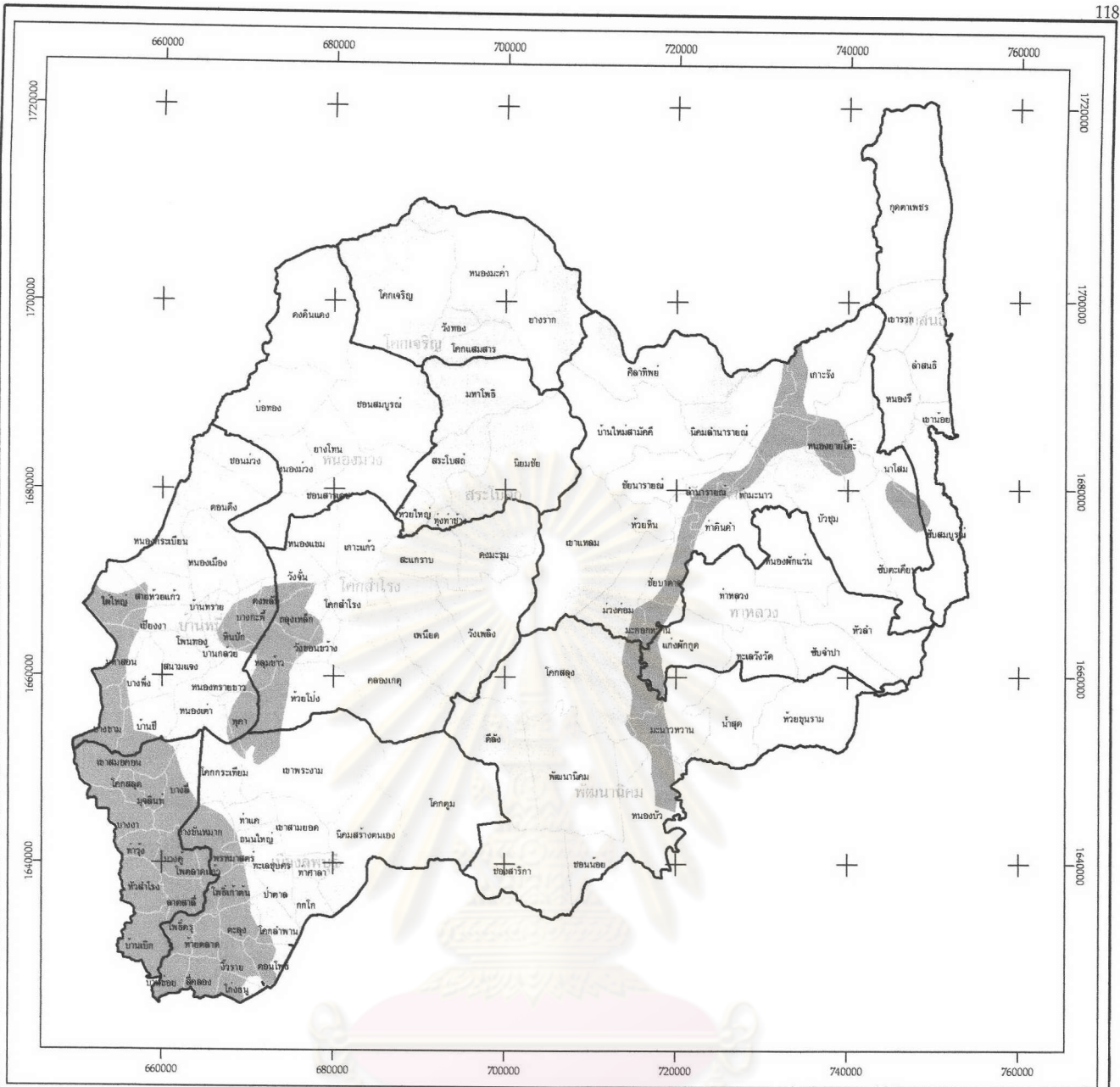
พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
ไม่มีความเสี่ยง	3,950.38	62.92
2 - 4 วัน	1,474.07	23.48
5 - 6 วัน	853.87	13.60
รวม	6,278.32	100.00

ที่มา : จากการศึกษา

#### 6.2.5 ปัจจัยด้านลักษณะภูมิประเทศ (Topography)

ปัจจัยด้านลักษณะภูมิประเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งเกี่ยวกับการพิจารณาสภาพของพื้นที่ สามารถดูได้จากเส้นชั้นความสูง ตำแหน่งของจุดสูงสุด หรือองศาของความลาดชันของพื้นที่นั้น โดยที่บริเวณที่อยู่ในระดับความสูงมาก หรือความลาดชันสูงย่อมไม่มีความเหมาะสมทางด้านกายภาพสำหรับที่ตั้งของกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาของสุวลีย์ ตัณฑวิวัฒน์ (2539) พุทธชาติ กิตติพงษ์พัฒนา (2541) และอำนาจ สัมพัทธ์พงศ์ (2542) ได้ศึกษาลักษณะภูมิประเทศจากองศาของความลาดชันของพื้นที่ ซึ่งเช่นเดียวกับผลการสำรวจความต้องการของเกษตรกรที่เห็นว่า พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงนั้นไม่มีความเหมาะสมต่อการจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรกร (ดูรายละเอียดหัวข้อ 5.4)

การศึกษาลักษณะภูมิประเทศนั้นสามารถอ้างอิงได้จากการศึกษาของ UNESCAP (1979) ซึ่งได้จำแนกระดับของความลาดชันของสภาพภูมิประเทศ โดยแบ่งระดับความลาดชันในพื้นที่ได้ 5 ระดับ คือ (1) พื้นที่ราบหรือค่อนข้างราบ มีระดับความลาดชัน 0 - 5% (2) พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด มีระดับความลาดชันมากกว่า 5 - 10% (3) พื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน มีระดับความลาดชันมากกว่า 10 - 15% (4) พื้นที่ที่เป็นเนินเขา มีระดับความลาดชันมากกว่า 15 - 20% (5) พื้นที่สูงชัน มีระดับ



แผนที่ 6.4	<b>พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา</b>	วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรกรในพื้นที่เกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา  ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย																	
สัญลักษณ์	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 30%; border: none;"> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: white;"></td> <td style="padding: 0 5px;">0 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px solid black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตอำเภอ</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #e0e0e0;"></td> <td style="padding: 0 5px;">2 - 4 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px dashed black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตตำบล</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #808080;"></td> <td style="padding: 0 5px;">5 - 6 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; text-align: center;">⊙</td> <td style="padding: 0 5px;">ที่ตั้งอำเภอ</td> </tr> </table> </td> <td style="padding: 5px;">                 3 0 3 6 9 12 15 กม.  </td> <td style="padding: 5px; text-align: center;"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px; text-align: center;">                 ที่มา : กรมการผังเมือง             </td> <td style="padding: 5px; text-align: center;"> </td> </tr> </table>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: white;"></td> <td style="padding: 0 5px;">0 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px solid black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตอำเภอ</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #e0e0e0;"></td> <td style="padding: 0 5px;">2 - 4 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px dashed black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตตำบล</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #808080;"></td> <td style="padding: 0 5px;">5 - 6 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; text-align: center;">⊙</td> <td style="padding: 0 5px;">ที่ตั้งอำเภอ</td> </tr> </table>		0 วัน		ขอบเขตอำเภอ		2 - 4 วัน		ขอบเขตตำบล		5 - 6 วัน	⊙	ที่ตั้งอำเภอ	3 0 3 6 9 12 15 กม. 		ที่มา : กรมการผังเมือง		
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: white;"></td> <td style="padding: 0 5px;">0 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px solid black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตอำเภอ</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #e0e0e0;"></td> <td style="padding: 0 5px;">2 - 4 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; border-bottom: 1px dashed black;"></td> <td style="padding: 0 5px;">ขอบเขตตำบล</td> </tr> <tr> <td style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black; background-color: #808080;"></td> <td style="padding: 0 5px;">5 - 6 วัน</td> <td style="width: 30px; height: 20px; border: none; text-align: center;">⊙</td> <td style="padding: 0 5px;">ที่ตั้งอำเภอ</td> </tr> </table>		0 วัน		ขอบเขตอำเภอ		2 - 4 วัน		ขอบเขตตำบล		5 - 6 วัน	⊙	ที่ตั้งอำเภอ	3 0 3 6 9 12 15 กม. 						
	0 วัน		ขอบเขตอำเภอ																
	2 - 4 วัน		ขอบเขตตำบล																
	5 - 6 วัน	⊙	ที่ตั้งอำเภอ																
ที่มา : กรมการผังเมือง																			



ความลาดชันมากกว่า 20 % ขึ้นไป ซึ่งการแบ่งระดับความสำคัญของพื้นที่ทั้ง 5 ประเภทนั้นพิจารณาจากพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยไปสู่พื้นที่ที่มีความลาดชันมาก ซึ่งพื้นที่ใดที่มีความลาดชันน้อยจะมีระดับคะแนนมากกว่าพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง โดยลำดับคะแนนจากมากไปน้อย

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดลพบุรีส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบหรือค่อนข้างราบ หรือมีระดับความลาดชันประมาณ 0 – 5% มีพื้นที่ 5,459.16 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 86.95 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยจะพบความกระจายอยู่บริเวณด้านตะวันตกของพื้นที่ที่ศึกษาในเขตอำเภอท่าม่วง อำเภอบ้านหมี่ หนองม่วง ส่วนลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่า 5% ขึ้นไป จะพบได้ในส่วนที่เหลือของพื้นที่ศึกษา ที่เห็นได้ชัดเจน คือ บริเวณป่าซับลังกาในอำเภอเมือง และที่ราบสลับเนินในอำเภอสระโบสถ์ ชัยบาดาล ท่าหลวง และลำสนธิ

ตาราง 6.5 ระดับความลาดชันบริเวณพื้นที่ศึกษา

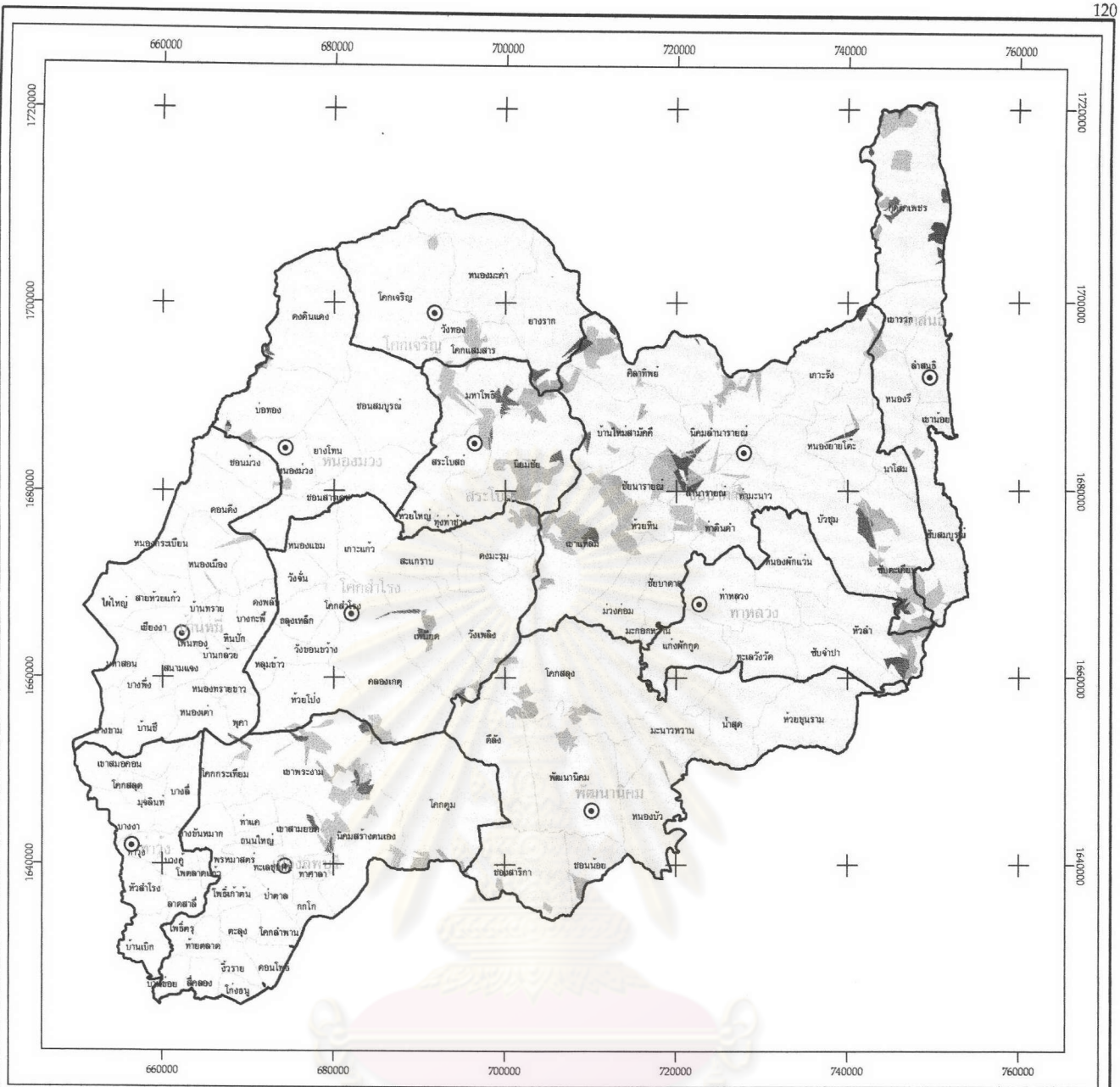
ระดับความลาดชัน	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
0 – 5%	5,459.16	86.95
มากกว่า 5 – 10%	431.66	6.88
มากกว่า 10 – 15%	245.97	3.92
มากกว่า 15 – 20%	79.30	1.26
มากกว่า 20 – 25%	36.26	0.58
25% ขึ้นไป	25.98	0.41
รวม	6,278.32	100.00

ที่มา : จากการศึกษา

#### 6.2.6 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค

ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถวัดความพร้อมของพื้นที่เพื่อแบ่งระดับตามศักยภาพได้ ปัจจัยนี้มีความสำคัญเห็นได้จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เสนอให้พิจารณาเรื่องนี้ประกอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ควรศึกษาในแนวคิดการวางแผนด้านกายภาพที่ระบุไว้และการศึกษาของกรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (ดูรายละเอียดบทที่ 2) โดยประเด็นเรื่องสาธารณูปโภคนั้นจะเกี่ยวข้องกับความพร้อมของไฟฟ้า และประปา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับด้านสาธารณูปโภคในพื้นที่ศึกษา (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.1.9) พบว่า จังหวัดลพบุรีมีความพร้อมด้านไฟฟ้าค่อนข้างมาก คือ คริวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้สูงถึงร้อยละ 98.4 ของคริวเรือนทั้งหมด และหมู่บ้านที่มีปัญหาด้านไฟฟ้ามีเพียงร้อยละ 4.66 และเป็นเพียงปัญหาปานกลางเท่านั้น ทำให้อาจกล่าวได้ว่าในพื้นที่ศึกษาแทบไม่มีความแตกต่างของเรื่องการใช้ไฟฟ้าอยู่แล้ว ขณะที่ความพร้อมด้านประปานั้นยังคงมีความแตกต่างกันในหลายพื้นที่ คือ ในบางพื้นที่มีคริวเรือนใช้น้ำประปาทุกคริวเรือน ขณะที่บางพื้นที่มีเพียง 17.66 เท่านั้นที่มีน้ำประปาใช้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปัจจัยด้านสาธารณูปโภค จึงเลือกศึกษาเฉพาะการใช้น้ำประปานั้น

การศึกษาเรื่องการใช้น้ำประปาในพื้นที่ศึกษานั้น สามารถวัดศักยภาพได้จากสัดส่วนของคริวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ในแต่ละตำบล โดยใช้ขอบเขตตำบลเป็นขอบเขตในการอ้างอิง เนื่องจากข้อมูลที่รวบรวมไว้มีจำกัดเฉพาะระดับตำบลเท่านั้น สำหรับการแบ่งระดับตามศักยภาพนั้นอาศัยการแบ่งกลุ่มด้วยพิจารณาการกระจายตัวของข้อมูลในแผนภูมิฮิสโตแกรม ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (1) ตำบล



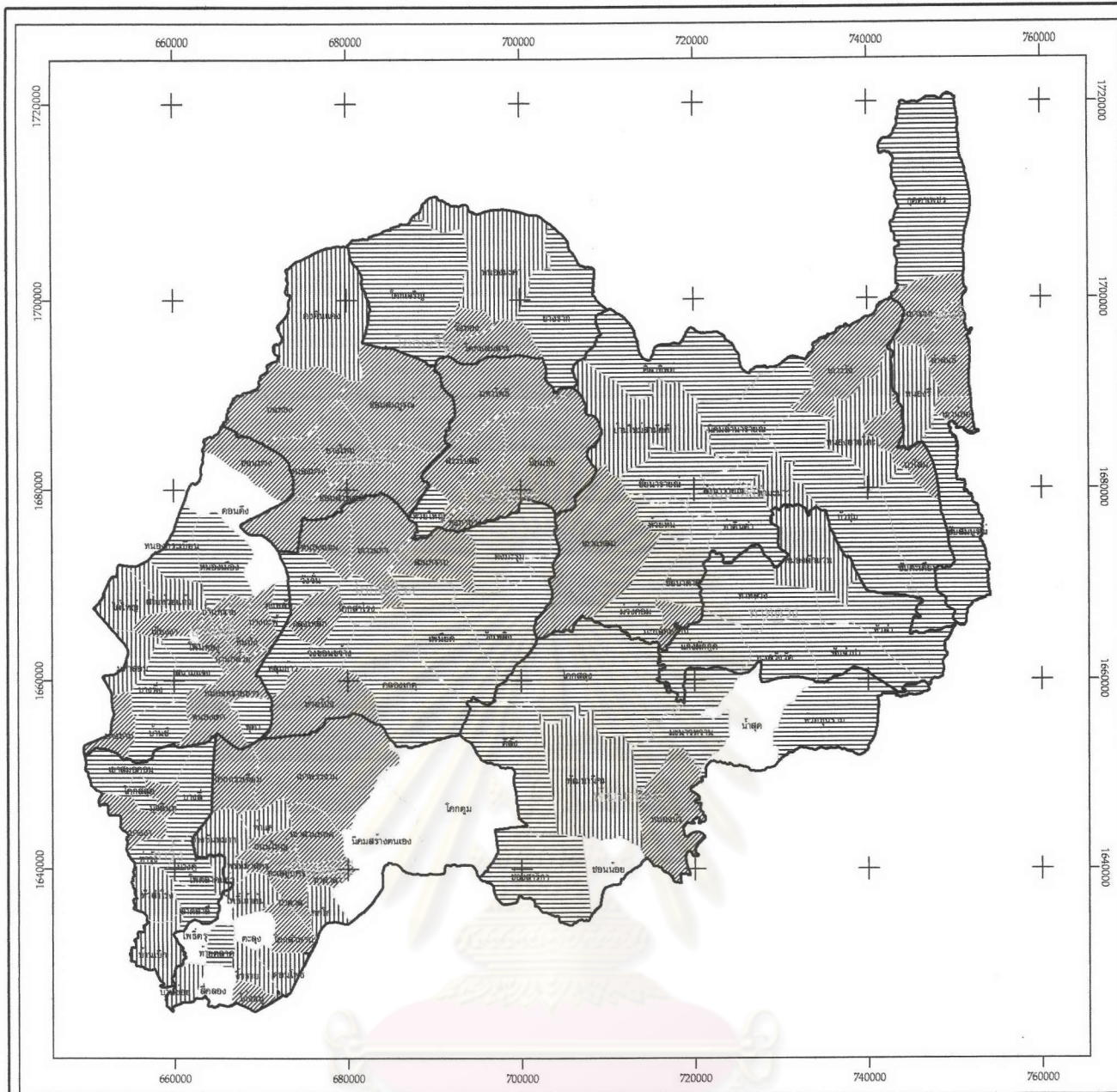
<p><b>แผนที่ 6.5</b></p>	<p><b>ระดับความลาดชันของจังหวัดลพบุรี</b></p>	<p>วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรกรในพื้นที่เกษตร จังหวัดลพบุรี</p>
<p><b>สัญลักษณ์</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><span style="display: inline-block; width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; background-color: white; margin-right: 5px;"></span> 0 - 5 %</li> <li><span style="display: inline-block; width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; background-color: #f0f0f0; margin-right: 5px;"></span> 5 - 10 %</li> <li><span style="display: inline-block; width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; background-color: #d3d3d3; margin-right: 5px;"></span> 10 - 15 %</li> <li><span style="display: inline-block; width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; background-color: #a9a9a9; margin-right: 5px;"></span> 15 - 20 %</li> <li><span style="display: inline-block; width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; background-color: #696969; margin-right: 5px;"></span> 20% ขึ้นไป</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> </ul>	<div style="text-align: center;"> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> </div>
<p>3 0 3 6 9 12 15 กม.</p>		
		<p style="text-align: right;">ที่มา : กรมการผังเมือง</p>



ที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ต่ำกว่าร้อยละ 50 (2) ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ร้อยละ 50-70 (3) ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ร้อยละ 70-90 และ (4) ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ มากกว่าร้อยละ 90 โดยที่ตำบลที่สัดส่วนครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้มากที่สุดจะได้รับระดับคะแนนมากที่สุด และเรียงลำดับไปจนถึงมีสัดส่วนน้อยที่สุด

### ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

กลุ่ม	อำเภอ/ตำบล
ต่ำกว่าร้อยละ 50	เมืองลพบุรี - โพธิ์ตรู สีคลอง ตะลุง บ้านหมี่ - ดอนดิ่ง พัฒนานิคม - น้ำสุด ขอนน้อย
ร้อยละ 50-70	เมืองลพบุรี - บ้านข่อย จิวราย ดอนโพธิ์ โพธิ์เก้าต้น บางขันหมาก ท่าแค กกโก ท่าม่วง - บ้านเบิก หัวสำโรง โปตลาดแก้ว บ้านหมี่ - มหาสอน ไม้ใหญ่ สายห้วยแก้ว หนองม่วง - ดงดินแดง โคกเจริญ - หนองมะค่า ชัยบาดาล - บ้านใหม่สามัคคี ท่ามะนาว หนองยายโตะ ท่าหลวง - หนองผักแว่น พัฒนานิคม - พัฒนานิคม
ร้อยละ 70-90	เมืองลพบุรี - ท้ายตลาด ท่าม่วง - ลาดสำลี บางคู ท่าม่วง บางสี โคนสลุต เขาสมอคอน บ้านหมี่ - บ้านชี บางพั้ง สนามแจง หนองเมือง หนองกระเบียน พุคา ดงพลับ โคกสำโรง - หลุมข้าว วังซอนสว่าง วังจั่น โคนสำโรง คลองเกตุ เพนียด วังเพลิง ดงมธุรม โคกเจริญ - โคนเจริญ ยางราก ชัยบาดาล - ศิลาทิพย์ นิคมลำนารายณ์ ชัยนารายณ์ ลำนารายณ์ ห้วยหิน ม่วงค่อม ชัยบาดาล ทำดิน- ด่า บัวชุม ชับตะเคียน ลำสนธิ - ชับสมบูรณ กุดตาเพชร ท่าหลวง - แก่งผักกูด ท่าหลวง ทะเลวังวัด ชับจำปา หัวลำ พัฒนานิคม - ตีลัง ช่องสาริกา โคนสลุต มะนาวหวาน ห้วยขุนราม
มากกว่าร้อยละ 90	เมืองลพบุรี - โกงธนู โคนลำพาน ป่าตาล ทะเลชุบศร พรหมมาสต์ ท่าศาลา ถนนใหญ่ เขาสามยอด โคกกระเทียม เขาพระงาม ท่าม่วง - บางนา มุงลินท์ บ้านหมี่ - บางขาม หนองเต่า หนองทรายขาว เชียงกา โพนทอง บ้านกล้วย บ้านทราย หินปัก ขอนม่วง บางกะพี้ โคกสำโรง - ห้วยโป่ง ถลุงเหล็ก หนองแรม เกาะแก้ว สะแกราบ โคกเจริญ - วังทอง โคนแสมสาร ชัยบาดาล - เขาแหลม มะกอกหวาน เกาะรัง นาโสม ลำสนธิ - เขารวก ลำสนธิ เขาน้อย พัฒนานิคม - หนองบัว สระโบสถ์ - สระโบสถ์ ทุ่งท่าช้าง นิยมชัย มหาโพธิ์








แผนที่ 6.6

ปัจจัยด้านการสาธารณสุข

สัญลักษณ์

สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่มีน้ำประปาใช้

-  0 - 50
-  51 - 70
-  71 - 90
-  91 - 100

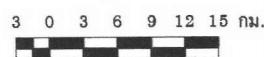
-  ขอบเขตอำเภอ
-  ขอบเขตตำบล
-  ที่ตั้งอำเภอ

วิทยานิพนธ์ :

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดชลบุรี



ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย





### 6.2.7 ปัจจัยด้านประชากร

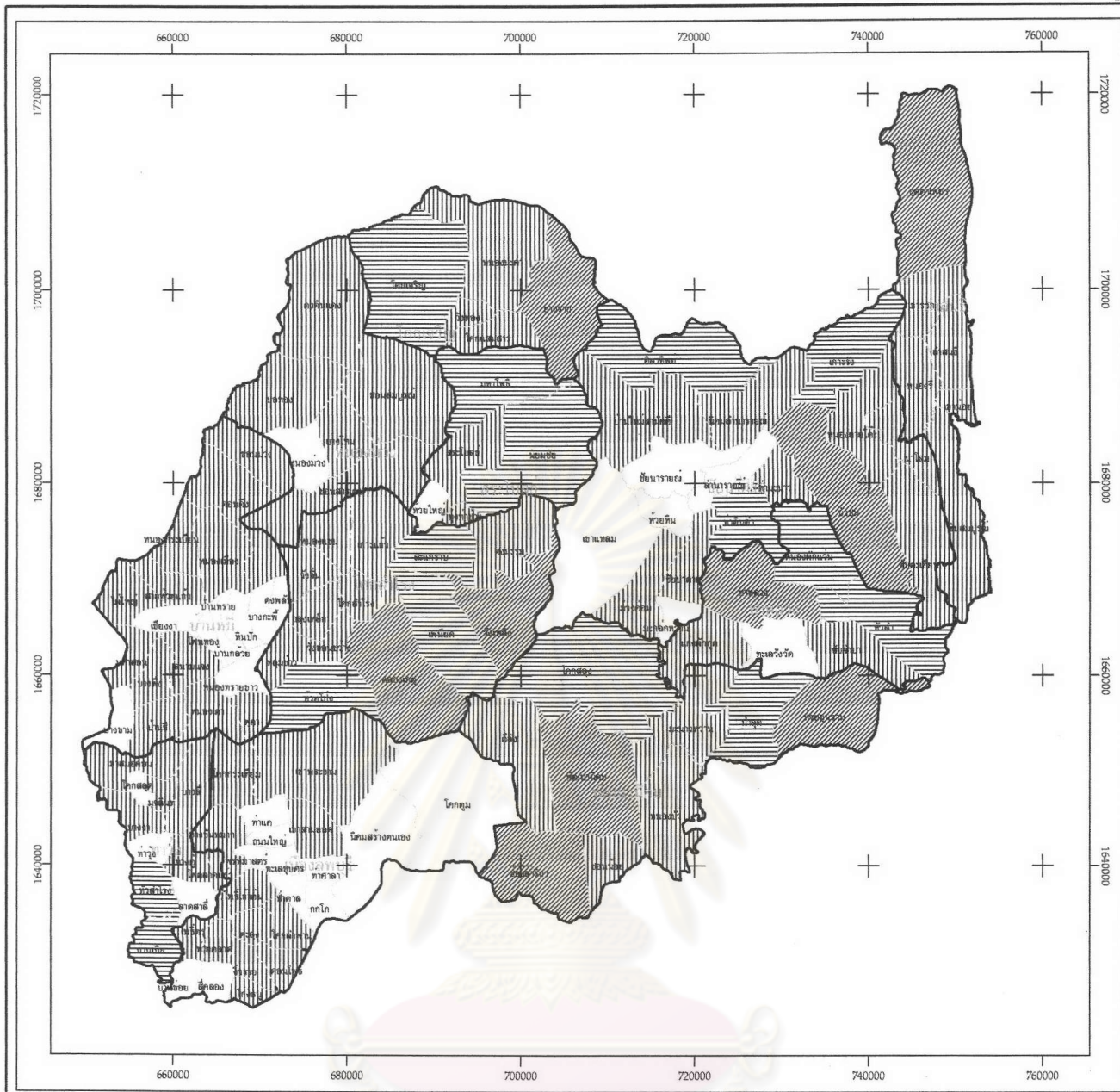
ปัจจัยด้านประชากร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการวางแผนพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะการวางแผนด้านกายภาพ ซึ่งทำให้เห็นรูปแบบการกระจายตัวของประชากรได้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของอานวย สัมพัทธ์พงศ์ (2542) และแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนด้านกายภาพของ UNESCAP (1979) ที่เห็นว่าการพิจารณาประชากรเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งการพิจารณาด้านประชากรสามารถดูได้จากจำนวน และความหนาแน่นของครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ต่างๆ ได้ ในการศึกษาครั้งนี้เลือกที่จะใช้การพิจารณาจำนวนครัวเรือนเกษตรแทนการความหนาแน่น เนื่องจาก เมื่อทำการตรวจสอบข้อมูลแล้วพบว่า ในบางตำบล เช่น ต.เขาพระงาม อ.ลพบุรี จากข้อมูลปรากฏว่าไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรอยู่แล้ว ทั้งนี้เมื่อดูจากจำนวนครัวเรือนเกษตรนั้นก็กลับมีครัวเรือนเกษตรอยู่ในพื้นที่ด้วย และจากสำรวจภาคสนาม พบว่า ในบางกรณีเกษตรกรนั้นมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในตำบลอื่นที่ไม่ใช่ตำบลที่เป็นพักอาศัยด้วย ด้วยเหตุนี้การเลือกพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนเกษตรน่าจะมีความสมเหตุสมผลมากกว่า

การศึกษาเรื่องปัจจัยด้านประชากร จะทำการวัดด้วยจำนวนครัวเรือนเกษตรในแต่ละตำบลด้วยเหตุผลข้างต้นโดย ใช้ขอบเขตตำบลในการอ้างอิงเช่นกันเนื่องจากข้อมูลที่รวบรวมไว้มีจำกัด เฉพาะระดับตำบลเท่านั้น และการแบ่งระดับของตำบลนั้นอาศัยการแบ่งกลุ่มด้วยพิจารณาการกระจายตัวของข้อมูลในแผนภูมิฮิสโตแกรม แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ตามที่อธิบายไว้ในหัวข้อ 5.1.2 คือ (1) ขนาดครัวเรือนเกษตรน้อยกว่า 300 คน (2) ขนาดครัวเรือนเกษตร 301-700 ครัวเรือน (3) ขนาดครัวเรือนเกษตร 700-1,000 ครัวเรือน และ (4) ขนาดครัวเรือนเกษตร 1,000 ครัวเรือนขึ้นไป โดยที่ตำบลที่ขนาดครัวเรือนเกษตรมากที่จะได้รับระดับคะแนนมาก และเรียงลำดับไปจนถึงมีจำนวนน้อยที่สุด ผลการศึกษาดูรายละเอียดตามที่อธิบายในหัวข้อ 5.1.2

จากการแบ่งระดับของปัจจัยตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้พิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้วนั้น จึงนำมากำหนดค่าระดับคะแนน เพื่อทำการช้อนทับปัจจัยต่าง ๆ ต่อไป

### 6.2.8 การให้ระดับคะแนนในแต่ละปัจจัย

การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรในจังหวัดลพบุรี โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมรวมทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระดับความลาดชันของพื้นที่ พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ระบบสาธารณสุขโรคและประชากร ด้วยการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Analysis) และวิเคราะห์ร่วมกับค่าปัจจัยและความเหมาะสมของปัจจัย ซึ่งมีการให้ค่าระดับคะแนนของแต่ละปัจจัยตามเหตุผลในหัวข้อ 6.2.2-6.2.7 โดยระดับคะแนนจะอยู่ในช่วง 1 - 9 คะแนน และมีสัดส่วนเท่า ๆ กัน ซึ่งเมื่อได้ระดับคะแนนตาราง 6.6 แล้วจึงนำไปเชื่อมโยงเข้ากับฐานข้อมูลที่เป็น Attribute Data ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ต่อไป ซึ่งผลการให้ระดับคะแนนในแต่ละปัจจัยสรุปได้ดังนี้



<b>แผนที่ 6.7</b>	<b>ปัจจัยด้านประชากร</b>	<b>วิทยานิพนธ์ :</b> การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดภูเก็ต																		
<b>สัญลักษณ์</b>			ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย																	
ขนาดครัวเรือนเกษตร	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 10px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">0 - 300</td> <td style="width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; border-style: dashed;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">ขอบเขตอำเภอ</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 10px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">301 - 700</td> <td style="width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; border-style: dotted;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">ขอบเขตตำบล</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 10px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">701 - 1000</td> <td style="width: 20px; height: 10px; border: 1px solid black; border-style: solid;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">ที่ตั้งอำเภอ</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 10px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">1000 ขึ้นไป</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>		0 - 300		ขอบเขตอำเภอ		301 - 700		ขอบเขตตำบล		701 - 1000		ที่ตั้งอำเภอ		1000 ขึ้นไป			<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center;">3 0 3 6 9 12 15 กม.</td> <td style="text-align: center;"></td> </tr> </table>	3 0 3 6 9 12 15 กม.	
	0 - 300		ขอบเขตอำเภอ																	
	301 - 700		ขอบเขตตำบล																	
	701 - 1000		ที่ตั้งอำเภอ																	
	1000 ขึ้นไป																			
3 0 3 6 9 12 15 กม.																				
ที่มา : กรมการผังเมือง																				



ตาราง 6.6 สรุปปัจจัยและค่าคะแนนที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยที่ใช้ศึกษา	ระดับของข้อมูล	ระดับคะแนน	อ้างอิง
1. การคมนาคมขนส่ง	ช่วงความหนาแน่น มากกว่า 1	9	(5) (UNESCAP)
	ช่วงความหนาแน่น 0.5 - 1.0	6.3	
	ช่วงความหนาแน่น 0.2 - 0.5	3.7	
	ช่วงความหนาแน่น 0.0 - 0.2	1	
2. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	9	(1,3,4,5) (UNESCAP)
	พื้นที่เกษตรกรรม	5	
	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1	
3. พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม	พื้นที่ไม่มีความเสี่ยง	9	(จากการ สัมภาษณ์)
	พื้นที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วม 2 - 4 วัน	5	
	พื้นที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วม 5 - 6 วัน	1	
4. ลักษณะภูมิประเทศ	ความลาดชันน้อยกว่า 5%	9	(2,3,5) (UNESCAP)
	ความลาดชันระหว่าง 5 - 10%	7	
	ความลาดชันระหว่าง 10 - 15%	5	
	ความลาดชันระหว่าง 15 - 20%	3	
5. สาธารณูปโภค	ความลาดชันมากกว่า 25%	1	(จากการ สัมภาษณ์) (UNESCAP)
	ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้มากกว่าร้อยละ 90	9	
	ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ร้อยละ 70-90	6.3	
	ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ร้อยละ 50-70	3.7	
7. ประชากร	ตำบลที่มีครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ต่ำกว่าร้อยละ 50	1	(5) (UNESCAP)
	ครัวเรือนเกษตรมากกว่า 1,000 ครัวเรือน	9	
	ครัวเรือนเกษตรระหว่าง 700-1,000 ครัวเรือน	6.3	
	ครัวเรือนเกษตรระหว่าง 300-700 ครัวเรือน	3.7	
	ครัวเรือนเกษตรน้อยกว่า 300 ครัวเรือน	1	

ที่มา : จากการศึกษา

### 6.3 การวิเคราะห์พื้นที่ที่ไม่อยู่ในเงื่อนไข (พื้นที่กันออก)

การวิเคราะห์พื้นที่ที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขหรือพื้นที่กันออก เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์พื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หลังจากได้พื้นที่วิเคราะห์ที่ได้จากการซ้อนทับแล้ว ซึ่งการนำพื้นที่ที่ต้องกันออกคือ พิจารณาจากพื้นที่ที่เป็นข้อจำกัดในด้านกายภาพในประเด็นต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมกับการตั้งศูนย์บริการเกษตร โดยการสร้างพื้นที่แยกเป็นแต่ละปัจจัย รวมพื้นที่กันออกทั้งสิ้น 1,225.33 ตร.กม. หรือคิดเป็นร้อยละ 19.52 ของพื้นที่รวมทั้งจังหวัด สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้ (ตาราง 6.7)

#### 6.3.1 แหล่งน้ำผิวดิน

เป็นพื้นที่ที่นำมากันออก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสมต่อการสร้างสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากเป็นพื้นที่ในส่วนของอ่างเก็บน้ำ บึง คลอง แม่น้ำ ซึ่งไม่สามารถใช้ในการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างใดๆ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการเกษตรอีกด้วย แหล่งน้ำผิวดิน จำแนกโดยกรมพัฒนาที่ดิน ได้ดังนี้

- 1) แหล่งน้ำธรรมชาติ (Natural Water Body)
- 2) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (Reservoir)

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำผิวดินทั้งสิ้น 176.57 ตร.กม. ในจำนวนนี้เป็นแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นมากที่สุด 158.07 ตร.กม. (ร้อยละ 89.52) หมายถึง อ่างเก็บน้ำ โดยอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพื้นที่ศึกษา คือ อ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนป่าสักฯ ในเขตตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม ซึ่งกินพื้นที่เป็นบริเวณกว้างมาก สำหรับเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ 18.50 ตร.กม. ขณะที่แหล่งน้ำธรรมชาตินั้นหมายถึง ห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ศึกษา

### 6.3.2 พื้นที่ป่าไม้

พื้นที่ป่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติและไม่ใช่บริเวณที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม จึงไม่มีความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์บริการเกษตร ซึ่งกรมพัฒนาที่ดิน จำแนกประเภทพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดลพบุรีเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ป่าไม้ผลัดใบเสื่อมโทรม
- 2) ป่าไม้เบญจพรรณ

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ป่าไม้รวมทั้งสิ้น 825.82 ตร.กม. ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ป่าเบญจพรรณมากที่สุด 821.78 ตร.กม. (ร้อยละ 99.51) และที่เหลือเป็นป่าไม้ผลัดใบเสื่อมโทรมเพียง 4.04 ตร.กม.เท่านั้น ปัจจุบันพื้นที่ป่าของจังหวัดลพบุรีกระจายอยู่ทั่วไปในแทบทุกอำเภอของจังหวัดลพบุรีที่เห็นเป็นผืนป่าขนาดใหญ่ที่ชัดเจน คือ ในเขตอำเภอสระโบสถ์ ชัยบาดาล และโคกเจริญ นอกนั้นเป็นผืนป่าขนาดประมาณ 20- 40 ตร.กม.กระจายในอำเภอที่เหลือของจังหวัด ยกเว้น อำเภอบ้านหมี่และทำวังที่มีพื้นที่ป่าน้อยมาก

### 6.3.3 เหมืองแร่และบ่อขุด

พื้นที่เหมืองแร่และบ่อขุด เป็นพื้นที่จัดอยู่ในหมวดพื้นที่เบ็ดเตล็ดตามการแบ่งประเภทของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นพื้นที่นำมาเกินออก เนื่องจากไม่มีความเหมาะสมต่อการสร้างสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการขุดและใช้ประโยชน์ในทางอื่น ซึ่งไม่คุ้มต่อการลงทุน เนื่องจากสภาพผิวดินมีการเปลี่ยนแปลงไป แบ่งเป็น

- 1) เหมืองแร่
- 2) บ่อขุด หมายถึง บ่อดิน และบ่อลูกรัง

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ทั้งประเภทนี้รวมกันทั้งสิ้น 2.49 ตร.กม. ในจำนวนนี้เป็น พื้นที่บ่อขุดมากที่สุด 2.03 ตร.กม. พบกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ศึกษา สำหรับพื้นที่ที่เป็นเหมืองแร่มีพื้นที่ 0.46 ตร.กม. พบในอำเภอเมืองลพบุรีเท่านั้น

### 6.3.4 สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ

การใช้ที่ดินประเภทเป็นพื้นที่นำมาเกินออก ในจังหวัดลพบุรี หมายถึง เขตหวงห้ามเพื่อการทหาร คือ พื้นที่ที่ทางราชการสงวนไว้ เพื่อใช้ในกิจการด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งทางรัฐบาลมีนโยบายการใช้ที่ดินทางด้านนี้แล้ว เพื่อให้เป็นไปตามการพิจารณาของราชการทหารพื้นที่ เขตหวงห้ามเพื่อการทหารของจังหวัดลพบุรี ซึ่งกระจายอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง โคกสำโรง ชัยบาดาล และพัฒนานิคม มีพื้นที่ทั้งสิ้น 220.45 ตร.กม.



ตาราง 6.7 พื้นที่กันออกที่ใช้ในการศึกษา แยกตามประเภท

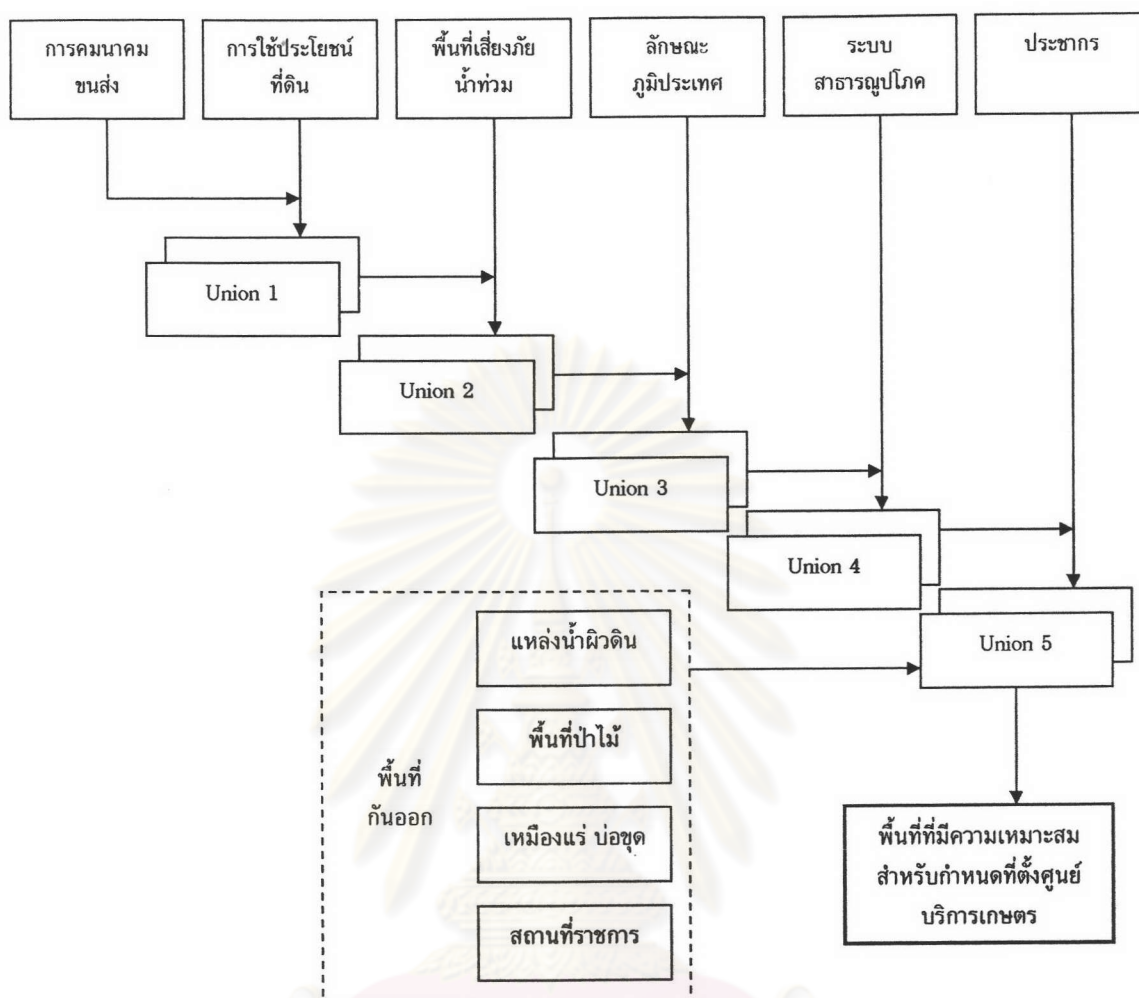
ประเภท		พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
1. แหล่งน้ำผิวดิน	แหล่งน้ำธรรมชาติ	18.50	10.48
	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	158.07	89.52
	รวม	176.57	100.00
2. พื้นที่ป่าไม้	ป่าไม้ผลัดใบเสื่อมโทรม	4.04	0.49
	ป่าเบญจพรรณ	821.78	99.51
	รวม	825.82	100.00
3. เหมืองและบ่อขุด	เหมืองแร่	0.46	18.65
	บ่อขุด	2.03	81.35
	รวม	2.49	100.00
4. สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ		220.45	100.00
รวมพื้นที่กันออกทั้งสิ้น		1,225.33	19.52

ที่มา : จากการศึกษา

#### 6.4 การวิเคราะห์ด้วยการซ้อนทับข้อมูลเชิงพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการซ้อนทับข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นหัวใจสำคัญในการค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร ด้วยการนำข้อมูลที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งสิ้น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ด้านสภาพภูมิประเทศ ด้านความพร้อมของสาธารณูปโภค และด้านประชากร (สำหรับปัจจัยด้านชุมชนศูนย์กลางจะนำมาทำการวิเคราะห์ภายหลัง) มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีซ้อนทับข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ArcView GIS version 3.2 เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์

สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการซ้อนทับข้อมูลเชิงพื้นที่นั้น เริ่มต้นจากการนำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่ของปัจจัยทั้ง 6 ตัวที่ได้จากการรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ นำมาจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทำการแก้ไขและปรับปรุงข้อมูลด้วยการให้ค่าระดับคะแนนในหัวข้อ 6.2.8 ไว้ในส่วน Attribute Data ของแต่ละปัจจัย จากนั้นจึงใช้โปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ArcView GIS version 3.2 เป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ โดยใช้คำสั่ง Union ใน Geoprocessing หรือคำสั่ง Union Polygon Themes ใน Xtools ซึ่งเป็น Extension หนึ่งในโปรแกรม ArcView GIS คำสั่งใดคำสั่งหนึ่งก็ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยทำการจับคู่ปัจจัยครั้งละหนึ่งคู่ เพื่อทำการ Union ทั้งสองปัจจัยด้วยกัน (ดูแผนภูมิ 6.1 ประกอบ) ทำเช่นนี้จนครบทุกปัจจัย หลังจากนั้น จึงทำการซ้อนทับข้อมูลเพื่อหาบริเวณที่ไม่อยู่ในเงื่อนไข หรือพื้นที่กันออกไปตามปัจจัยที่กำหนดไว้ในหัวข้อ 6.3 จนได้กลุ่มพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับทำการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร แล้วจึงทำการรวมผลค่าคะแนนใน Attribute Data ของทุกปัจจัยเป็นผลรวมค่าคะแนนความเหมาะสมของพื้นที่ (ค่า S) ตามสมการในหัวข้อ 3.5.2 เพื่อนำมาทำการจัดกลุ่มหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อไป



แผนภูมิ 6.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยวิธีการซ้อนทับข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

## 6.5 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

### 6.5.1 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

จากค่าน้ำหนักคะแนนระดับของปัจจัย (Rating) ที่ใช้ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร ตามหัวข้อ 6.2.8 เมื่อนำมาใช้ในการซ้อนทับข้อมูลด้วยปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย ตามวิธีการในหัวข้อ 6.4 ผลลัพธ์ที่ได้คือ พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร ซึ่งในการแบ่งระดับคะแนนรวมของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา หรือค่า S ของสมการ จะทำการพิจารณาจากการกระจายตัวของผลรวมคะแนนทั้งหมดบนแผนภูมิฮิสโตแกรมเพื่อดูการกระจายตัวของข้อมูล ซึ่งสามารถแบ่งผลรวมค่าคะแนนจากการซ้อนทับข้อมูลเพื่อทำให้เกิดพื้นที่ที่มีความเหมาะสมได้ 4 ระดับ คือ ความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสม เหมาะสมปานกลาง และเหมาะสมน้อย

- 1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ค่าคะแนนช่วงระหว่าง 37 – 48 คะแนน
- 2) พื้นที่ที่มีความเหมาะสม ค่าคะแนนช่วงระหว่าง 29 – 36 คะแนน



- 3) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ค่าคะแนนช่วงระหว่าง 21 – 28 คะแนน
- 4) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย ค่าคะแนนช่วงระหว่าง 0 – 20 คะแนน

ผลการซ้อนทับข้อมูลและแบ่งระดับช่วงชั้นของพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร สรุปได้ว่า ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทางด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมาก 1,302.82 ตร.กม. (ร้อยละ 20.75) โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมร้อยละ 41.62 มีความเหมาะสมปานกลางร้อยละ 17.11 และเป็นพื้นที่เหมาะสมน้อยร้อยละ 1 ส่วนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมนั้นหมายถึงพื้นที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขหัวข้อ 6.3 ร้อยละ 19.52

ตาราง 6.8 ผลสรุปพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรรวม

พื้นที่ที่เหมาะสม	พื้นที่(ตร.กม.)	ร้อยละ
เหมาะสมมาก	1,302.82	20.75
เหมาะสม	2,613.14	41.62
เหมาะสมปานกลาง	1,074.29	17.11
เหมาะสมน้อย	62.74	1.00
รวม	5,052.99	80.48
ไม่เหมาะสม	1,225.33	19.52
จังหวัดลพบุรี	6,278.32	100.00

ที่มา : จากการศึกษา

### 6.5.2 พื้นที่ที่เหมาะสมกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรตามกลุ่มพื้นที่

หลังจากได้ผลสรุปพื้นที่ที่เหมาะสมกับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรแล้ว จึงทำการค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมเหล่านี้ใน 3 กลุ่มพื้นที่ เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกพืชทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ดูแผนที่ 6.5 ประกอบ)

#### 1) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกข้าว

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่เพาะปลูกข้าวมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมาก เพียง 9.47 ตร.กม. (ร้อยละ 0.83) อยู่ในพื้นที่ชุมชนในอำเภอบ้านหมี่และโคกสำโรง ขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลางถึงร้อยละ 49.26 เป็นพื้นที่เหมาะสมร้อยละ 42.84 และเป็นพื้นที่เหมาะสมน้อย ร้อยละ 5.03 นั้น กระจายอยู่ในพื้นที่ของอำเภอบ้านหมี่ ท่าวุ้ง สระโบสถ์ และเมืองลพบุรี

#### 2) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่มีพื้นที่ที่เหมาะสมกับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมาก 1,020.36 ตร.กม. (ร้อยละ 30.43) อยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภโคกเจริญ ท่าวลวง พัฒนาคิม ชัยบาดาล และลำสนธิ ส่วนใหญ่เป็นบริเวณชุมชน และเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมถึงร้อยละ 45.66 และเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลางและน้อย ร้อยละ 4.12 และ 0.10 ตามลำดับ กระจายอยู่ทั่วไปในกลุ่มพื้นที่ปลูกพืชไร่

### 3) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชผสม

ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่เพาะปลูกพืชผสมมีพื้นที่เหมาะสมกับกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมาก 266.05 ตร.กม. อยู่ในอำเภอโคกสำโรงและชัยบาดาล ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมถึงร้อยละ 43.00 และเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลางและน้อย ร้อยละ 13.85 และ 0.02 ตามลำดับ

ตาราง 6.9 ผลสรุปพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร แยกตามกลุ่มพื้นที่

พื้นที่ที่เหมาะสม	พื้นที่เพาะปลูกข้าว		พื้นที่เพาะปลูกไร่		พื้นที่เพาะปลูกผสม	
	พื้นที่(ตร.กม.)	ร้อยละ	พื้นที่(ตร.กม.)	ร้อยละ	พื้นที่(ตร.กม.)	ร้อยละ
เหมาะสมมาก	9.47	0.83	1,020.36	30.43	266.05	20.29
เหมาะสม	490.26	42.84	1,531.16	45.66	563.81	43.00
เหมาะสมปานกลาง	564.13	49.29	138.18	4.12	181.57	13.85
เหมาะสมน้อย	57.6	5.03	3.27	0.10	0.25	0.02
ไม่เหมาะสม (พื้นที่ก้นออก)	22.97	2.01	660.49	19.70	299.56	22.85
พื้นที่รวม	1,144.43	100.00	3,353.46	100.00	1,311.24	100.00

ที่มา : จากการศึกษา

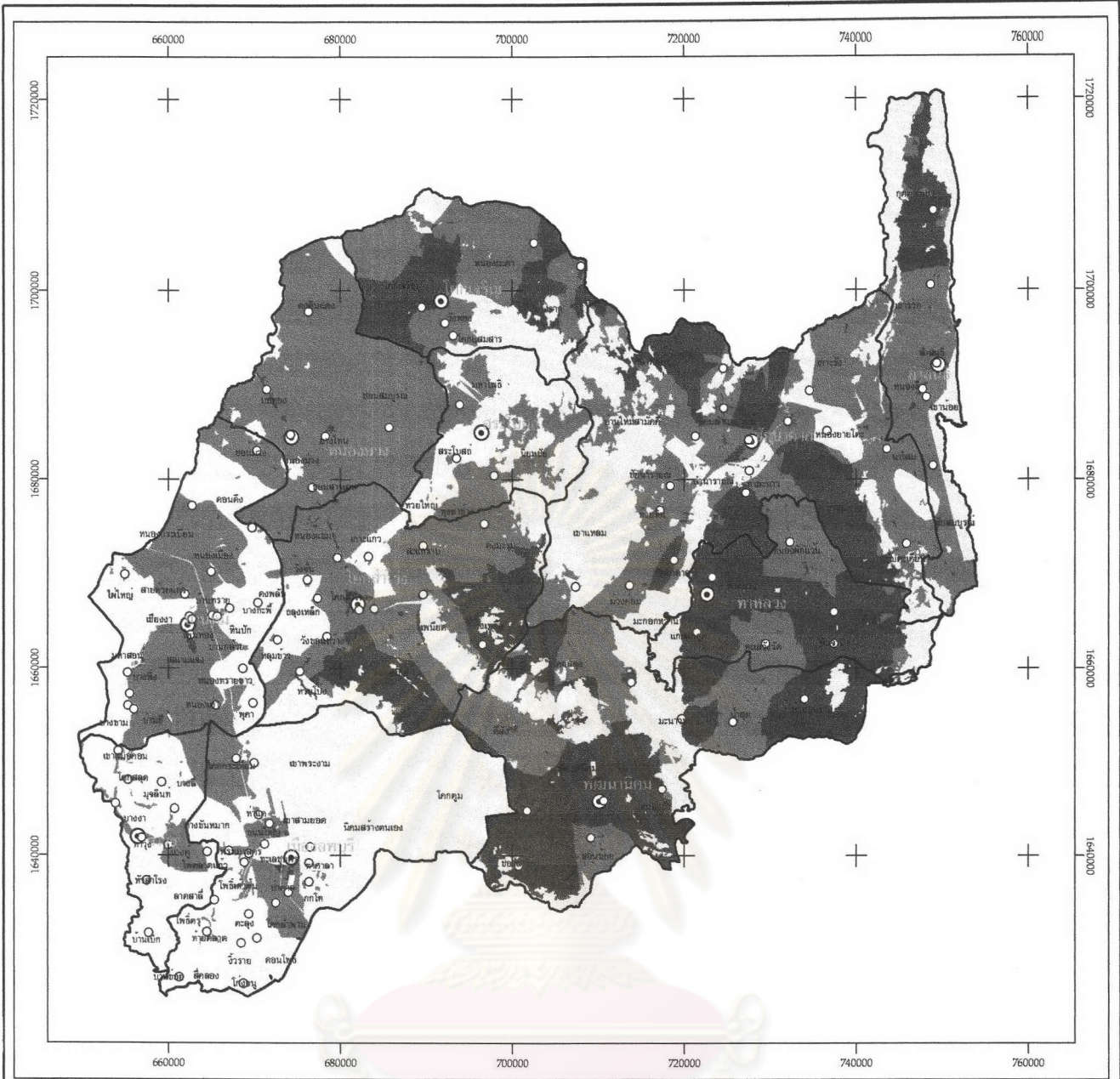
### 6.6 การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในกลุ่มพื้นที่ 3 กลุ่ม

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรขึ้นในพื้นที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มพื้นที่ ด้วยเหตุผลที่ว่า ศูนย์บริการเกษตรควรมีลักษณะเฉพาะเจาะจงในการบริการเกษตรสำหรับการปลูกพืชแต่ละชนิด เนื่องจากความต้องการบริการของเกษตรกรแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรจึงอาศัยผลจากการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อนำมาชี้ให้เห็นถึงบริเวณที่มีความเหมาะสมทางด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

การคัดเลือกพื้นที่เหมาะสมสำหรับจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรนั้น ทำพิจารณาจากบริเวณที่เป็นพื้นที่เหมาะสมมากเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงพิจารณาจากปัจจัยศูนย์กลางชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกษตรกรและผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องกันว่ามีความสำคัญต่อการเลือกที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมากที่สุด (ดูรายละเอียดหัวข้อ 5.3) จากเหตุผลที่ว่า ศูนย์บริการเกษตรในบริเวณชุมชนหรือใกล้เคียงชุมชน หรือศูนย์กลางชุมชน หรือหมู่บ้านขนาดใหญ่ หรือบริเวณที่เกษตรกรหรือคนในชนบทเห็นชอบเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่สะดวกในการเดินทางไปติดต่อทั้งเกี่ยวกับราชการและในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว โดยที่ตั้งศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่ชนบทนี้สามารถอ้างอิงตำแหน่งได้จากที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 114 แห่ง

เมื่อพิจารณาจากที่ตั้งศูนย์กลางที่ว่ามีแล้ว พบว่า มีที่ตั้งศูนย์กลางชุมชนที่ตั้งอยู่พื้นที่ที่เหมาะสมมากสำหรับจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรนั้นรวมทั้งสิ้น 25 แห่ง แยกตามกลุ่มพื้นที่ได้ดังนี้





<b>แผนที่ 6.8</b>	<b>พื้นที่เหมาะสมกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในจังหวัดลพบุรี</b>
<b>สัญลักษณ์</b>	<p><b>วิทยานิพนธ์ :</b> การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดลพบุรี</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p><b>ระดับความเหมาะสมของพื้นที่</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; background-color: black; margin-right: 5px;"></span> <b>เหมาะสมมาก</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; background-color: grey; margin-right: 5px;"></span> <b>เหมาะสม</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; background-color: lightgrey; margin-right: 5px;"></span> <b>เหมาะสมปานกลาง</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; background-color: white; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></span> <b>เหมาะสมน้อย</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; background-color: white; margin-right: 5px;"></span> <b>พื้นที่ไม่เหมาะสม</b></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; border-radius: 50%; margin-right: 5px;"></span> <b>ที่ตั้งอำเภอ</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; border-radius: 50%; margin-right: 5px;"></span> <b>ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</b></li> <li><span style="display: inline-block; width: 15px; height: 15px; border-bottom: 1px solid black; margin-right: 5px;"></span> <b>ขอบเขตอำเภอ</b></li> </ul>
	<p>3 0 3 6 9 12 15 กม.</p>
ที่มา :จากการวิเคราะห์	

ตาราง 6.10 สรุปที่ตั้งศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่เหมาะสมมากสำหรับจัดตั้งศูนย์บริการเกษตร

พื้นที่เพาะปลูกข้าว	พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่	พื้นที่เพาะปลูกพืชผสม
ต.โคกสำโรง อ.โคกสำโรง ต.สนามแจง อ.บ้านหมี่	ต.ซอนม่วง อ.บ้านหมี่ ต.บ่อทอง อ.หนองม่วง ต.โคกเจริญ อ.โคกเจริญ ต.ยางราก อ.โคกเจริญ ต.ช่องสาริกา อ.พัฒนานิคม ต.หนองบัว อ.พัฒนานิคม ต.พัฒนานิคม อ.พัฒนานิคม ต.ห้วยขุนราม อ.พัฒนานิคม ต.มะนาวหวาน อ.พัฒนานิคม ต.ลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล ต.นิคมลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล ต.ทำดินดำ อ.ชัยบาดาล ต.ทำหลวง อ.ทำหลวง ต.แก่งผักกูด อ.ทำหลวง ต.หัวลำ อ.ทำหลวง ต.ซับจำปา อ.ทำหลวง ต.กุดตาเพชร อ.ลำสนธิ ต.หนองรี อ.ลำสนธิ ต.ซับสมบุรณ์ อ.ลำสนธิ	ต.ห้วยโป่ง อ.โคกสำโรง ต.เพนียด อ.โคกสำโรง ต.ดีลัง อ.พัฒนานิคม ต.โคกสูง อ.พัฒนานิคม
รวม 2 ตำบล	รวม 19 ตำบล	รวม 4 ตำบล

ที่มา : จากการศึกษา

จากผลสรุปที่ตั้งชุมชนศูนย์กลางในบริเวณที่เหมาะสมมากสำหรับจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรนั้นพบว่า ในแต่ละกลุ่มพื้นที่จะมีชุมชนศูนย์กลางในบริเวณที่เหมาะสมมากกว่า 1 แห่งทั้งสิ้นด้วยเหตุนี้จึงอาศัยประเด็นในการพิจารณาต่าง ๆ ร่วมกัน คือ ความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ เส้นทางถนน จำนวนครัวเรือนเกษตรในศูนย์กลางตำบลและพื้นที่บริการ (Service Area) ซึ่งจะนำมาคัดเลือกที่ตั้งศูนย์กลางที่มีความเหมาะสมที่สุด

1) ความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ของศูนย์กลางชุมชน (อบต.) หมายถึง ศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่เหมาะสมมากนั้น ควรตั้งอยู่บริเวณที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางของกลุ่มพื้นที่นั้น ซึ่งทำให้การบริการของศูนย์บริการเกษตรสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้มากที่สุด

2) เส้นทางถนน นอกจากชุมชนศูนย์กลางนั้นควรจะต้องตั้งอยู่ศูนย์กลางของกลุ่มพื้นที่แล้ว ยังต้องพิจารณาด้วยว่ามีเส้นทางถนนตัดผ่านด้วยหรือไม่ หรือใกล้เส้นทางถนนมากน้อยเพียงใด ซึ่งการเส้นทางถนนตัดผ่านนี้จะก่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงศูนย์บริการเกษตรได้ง่าย

3) พื้นที่บริการ เป็นการพิจารณาหาขอบเขตพื้นที่บริการของศูนย์บริการเกษตร ซึ่งจากการศึกษาในหัวข้อ 5.2.3 พบว่าศูนย์บริการเกษตรควรมีรัศมีการบริการในช่วง 5-15 กิโลเมตร ซึ่งความครอบคลุมพื้นที่บริการนี้สามารถพิจารณาได้จากระยะทางจากชุมชนศูนย์กลางไปตามเส้นทางถนนสายต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าศูนย์กลางชุมชนใดมีพื้นที่บริการที่ครอบคลุมกว่า น่าจะมีความเหมาะสมกับการจัดตั้งเป็นศูนย์บริการเกษตร



4) จำนวนครัวเรือนเกษตรในตำบล เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนครัวเรือนเกษตรในตำบลนั้นว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด ซึ่งศูนย์บริการเกษตรนั้นควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีเกษตรกรรมมากกว่าบริเวณที่มีเกษตรกรรมน้อย ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสในการให้บริการแก่พื้นที่ที่มีคนมากกว่า ก่อให้เกิดการคุ้มค้ำกว่า

การพิจารณาจำนวนครัวเรือนเกษตรในตำบล เป็นการใช้จำนวนครัวเรือนเกษตรแทนจำนวนประชากรในศูนย์กลางชุมชนมาทำศึกษาแทน เนื่องจากขณะที่กำลังทำการศึกษาพื้นฐานข้อมูลการเกษตรในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้มีการจัดทำให้เป็นที่ยอมรับ ด้วยเหตุนี้ การอ้างอิงจากจำนวนครัวเรือนเกษตรรวมในตำบลจึงน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า (ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ถ้าหากมีการใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระดับ อบต. จะทำให้ผลการศึกษาดูถูกต้องมากยิ่งขึ้น) ซึ่งจำนวนครัวเรือนเกษตรในศูนย์กลางตำบลที่เลือกมามีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 6.11 จำนวนครัวเรือนเกษตรในตำบลที่เป็นที่ตั้งศูนย์กลางชุมชน

พื้นที่เพาะปลูกข้าว		พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่		พื้นที่เพาะปลูกพืชผสม	
อำเภอ/ตำบล	คร.เกษตร	อำเภอ/ตำบล	คร.เกษตร	อำเภอ/ตำบล	คร.เกษตร
อ.โคกสำโรง		อ.บ้านหมี่		อ.โคกสำโรง	
ต.โคกสำโรง	557	ต.หนองม่วง	348	ต.ห้วยโป่ง	867
อ.บ้านหมี่		อ.หนองม่วง		ต.เพนียด	930
ต.สนามแจง	510	ต.บ่อทอง	678	อ.พัฒนานิคม	
		อ.โคกเจริญ		ต.ตี่ล้ง	636
		ต.โคกเจริญ	835	ต.โคกสูง	846
		ต.ยางราก	1071		
		อ.พัฒนานิคม			
		ต.ช่องสาริกา	1140		
		ต.หนองบัว	309		
		ต.พัฒนานิคม	1022		
		ต.ห้วยขุนราม	1170		
		ต.มะนาวหวาน	535		
		อ.ชัยบาดาล			
		ต.ลำนารายณ์	112		
		ต.นิคมลำนารายณ์	618		
		ต.ทำดินดำ	850		
		อ.ท่าหลวง			
		ต.ท่าหลวง	1001		
		ต.แก่งผักกูด	470		
		ต.หัวลำ	874		
		ต.ชัยจำปา	641		
		อ.ลำสนธิ			
		ต.หนองรี	662		
		ต.กุดตาเพชร	1036		
		ต.ชัยสมบูรณ	436		

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

โดยที่การพิจารณาที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรควรดูจากศูนย์กลางชุมชนที่มีขนาดครัวเรือนเกษตรมากกว่าเป็นลำดับแรก ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาสามารถอ้างอิงได้จากผลการศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ชนบทของ UNESCAP (1979) และรุ่งศักดิ์ สาธุธรรม (2532) เนื่องจากตัวอย่างงานวิจัยที่ทำการศึกษามาในบทที่ 2 ไม่มีการกำหนดขนาดประชากรในพื้นที่ศูนย์กลางและพื้นที่บริการไว้ ด้วยเหตุนี้เพื่อค้นหาหลักเกณฑ์มาใช้ในการอ้างอิง จึงเลือกการศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ชนบทที่กล่าว Locality Towns หรือชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่น ไว้ว่า Locality Towns มีหน้าที่ในการบริการชุมชนเกษตรกรรม ด้วยการกระจายปัจจัยการผลิตการเกษตร (Agricultural Inputs) และสินค้าในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันยังเป็นตลาดขนาดเล็ก มีการเก็บรักษาผลผลิตส่วนเกิน (Agricultural Surplus) และช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ศูนย์กลางและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งหมายถึง หมู่บ้านเกษตรกรรม และชุมชนต่างๆ ที่กระจายโดยรอบ (Farming Villages and Scattered Hamlets) ซึ่ง Locality Towns หรือชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่นมีขนาดประชากรเฉลี่ย 1,000 คน (หรือในช่วง 500–2,500 คน) มีรัศมีการบริการเฉลี่ย 10 กิโลเมตร (หรือในช่วง 4.5–15 กิโลเมตร) มีพื้นที่บริการครอบคลุมพื้นที่เฉลี่ย 300 ตร.กม. (หรือในช่วง 200–700 ตร.กม.) (ตาราง 6.12) ซึ่งลักษณะและหน้าที่ของ Locality Towns หรือชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่นมีความคล้ายคลึงกับผลที่ได้จากการศึกษาที่ว่า ศูนย์บริการเกษตรควรมีหน้าที่ในการให้บริการทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งควรตั้งอยู่ในศูนย์กลางชุมชนในท้องถิ่น และมีรัศมีการบริการในช่วง 5–15 กิโลเมตร ด้วยเหตุนี้การนำเกณฑ์เกี่ยวกับ Locality Towns จึงนำมาความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้

ตาราง 6.12 ขนาดประชากร รัศมีการบริการ และพื้นที่บริการ ของชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่น (Locality Towns)

ระดับ	ประชากรในศูนย์กลาง (คน)	รัศมีการบริการ (กม.)	พื้นที่บริการ (ตร.กม.)
ต่ำ (Min.)	500	7.5	200
เฉลี่ย (Average)	1,000	10	300
สูง (Max.)	2,500	15	700

ที่มา : UNESCAP (1979) และรุ่งศักดิ์ สาธุธรรม (2532)

เมื่อนำเกณฑ์ดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับจำนวนครัวเรือนเกษตรในตาราง 6.11 ด้วยเหตุผลที่ว่าศูนย์กลางชุมชนที่เหมาะสมกับกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรไม่ควรมีขนาดประชากรต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด เนื่องจากจะทำให้เกิดความไม่คุ้มค่าในการลงทุน ผลการศึกษา พบว่า ศูนย์กลางชุมชนที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำมีทั้งสิ้น 5 ตำบล ซึ่งทั้งหมดอยู่ในกลุ่มเพาะปลูกพืชไร่ ได้แก่ ต.ชอนม่วง อ.บ้านหมี่ ต.หนองบัว อ.พัฒนานิคม ต.ลำนาทรายณ์ อ.ชัยบาดาล ต.แก่งผักกูด อ.ท่าหลวง และ ต.ชัยสมบูรณ อ.ลำสนธิ ซึ่งตำบลเหล่านี้จะไม่นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในขั้นตอนต่อไป

ก่อนการพิจารณาที่ตั้งจากเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อศึกษาถึงการกระจายตัวของกลุ่มพื้นที่ทั้ง 3 ในพื้นที่ศึกษา พบว่า กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ และพืชผสมนั้น มีการกระจายเป็นกลุ่มย่อยๆ ในหลายบริเวณที่แบ่งแยกกันค่อนข้างชัดเจน ซึ่งการพิจารณาความเป็นศูนย์กลางของกลุ่มพื้นที่นั้น ควรจะพิจารณาจากกลุ่มพื้นที่ย่อยเช่นกัน สามารถสรุปได้ดังนี้ (ดูแผนที่ 6.6 ประกอบ)



1) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกข้าว (P-1)

เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่บริเวณเดียว ในอำเภอท่าม่วง บางส่วนของอำเภอบ้านหมี่ เมืองลพบุรี โคกสำโรง และสระโบสถ์

2) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ (F-1 ถึง F-4)

เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่กระจายตัวในหลายบริเวณ สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มพื้นที่ย่อย ๆ ได้ดังนี้

F-1 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ระหว่างพื้นที่เพาะปลูกพืชผสมทั้ง 2 บริเวณ เป็นพื้นที่ย่อยที่มีขนาดใหญ่ในบริเวณอำเภอชัยบาดาล ท่าหลวง และบางส่วนของอำเภอพัฒนานิคม ในตำบลมะนาวหวาน น้ำสุด และห้วยขุนราม

F-2 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่แยกออกมาค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเป็นบริเวณเพาะปลูกพืชไร่ที่ถูกแบ่งมาจากบริเวณ F-1 ด้วยอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นบริเวณในเขตอำเภอพัฒนานิคม ได้แก่ ตำบลช่องสาริกา ชอนน้อย พัฒนานิคม และหนองบัว

F-3 เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ถูกกั้นระหว่างพื้นที่ปลูกพืชผสมและพื้นที่ป่าในอำเภอสระโบสถ์ที่แยกออกมาค่อนข้างชัดเจนเช่นกัน เป็นกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณอำเภอหนองม่วงและโคกเจริญ

F-4 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่ถูกแบ่งจาก F1 ด้วยกลุ่มพื้นที่ปลูกพืชผสมในตำบลเกาะรังและบัวชุม อำเภอชัยบาดาลเช่นกัน พื้นที่ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เป็นบริเวณในเขตอำเภอลำสนธิทั้งหมดและบางส่วนของอำเภอชัยบาดาล ได้แก่ ตำบลนาโสมและหนองยายโตะ

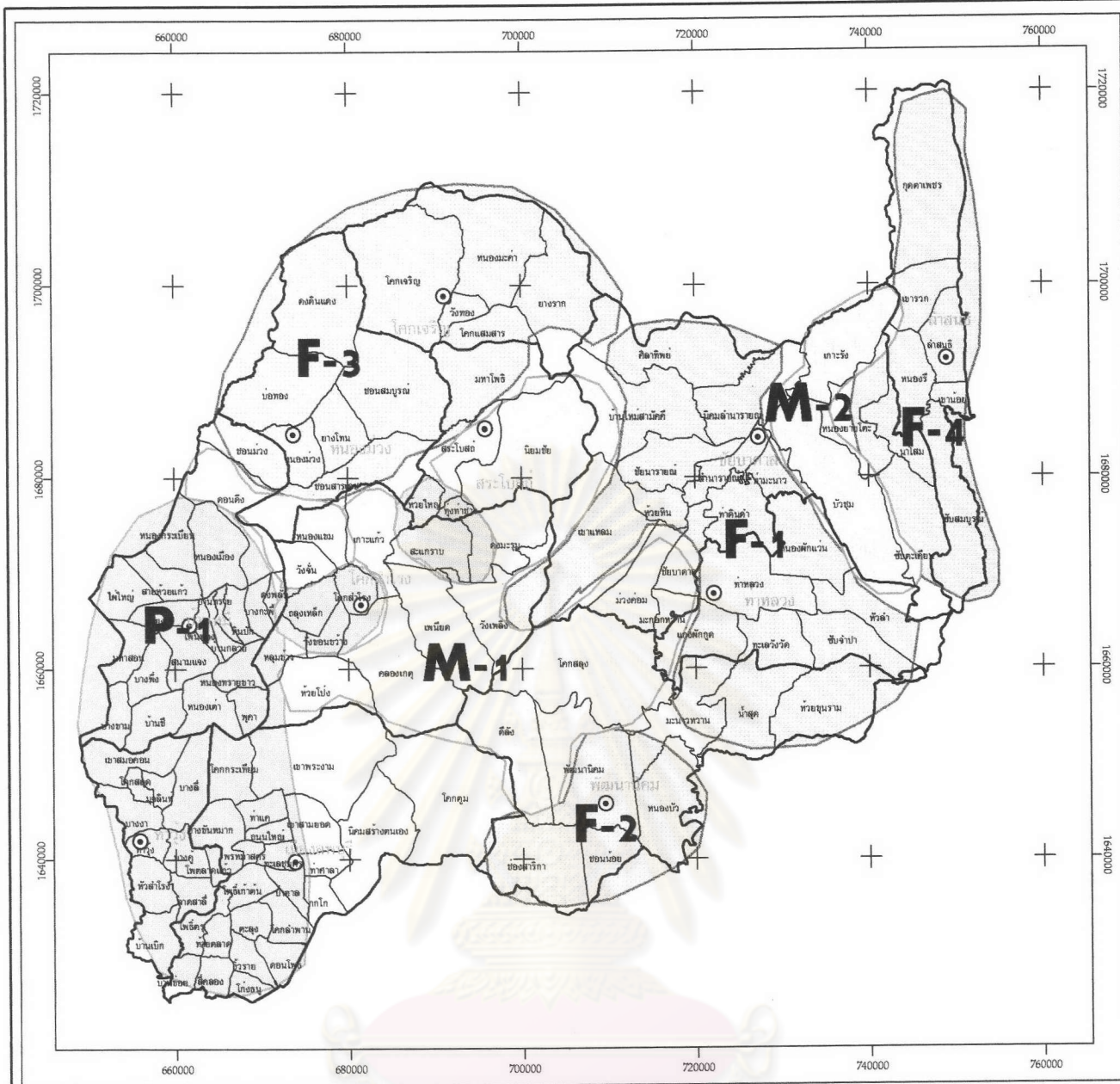
3) กลุ่มพื้นที่เพาะปลูกพืชผสม (M1 - 2)

เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่กระจายตัวอยู่ใน 2 บริเวณ คือ

M-1 เป็นกลุ่มพื้นที่ปลูกพืชผสมที่อยู่ระหว่างพื้นที่ปลูกข้าวและพืชไร่โดยด้านตะวันตกสุดจะอยู่ในอำเภอดอนดึงอำเภอบ้านหมี่ ครอบคลุมพื้นที่โคกสำโรงบางส่วน จนไปถึงด้านตะวันออกในตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล และตอนล่างครอบคลุมถึงตำบลดีลัง อำเภอพัฒนานิคม และยังมีในบริเวณบางส่วนของอำเภอสระโบสถ์

M-2 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ระหว่าง F1 และ F4 คือ พื้นที่ในตำบลเกาะรังและบัวชุม อำเภอชัยบาดาล







หลังจากการแบ่งกลุ่มพื้นที่ทั้งสามเป็นกลุ่มย่อยได้แล้ว จึงทำการพิจารณาที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ประกอบได้ดังนี้



แผนที่ 6.9

การแบ่งกลุ่มพื้นที่ย่อยเพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

สัญลักษณ์

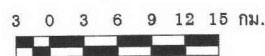
-  กลุ่มพื้นที่ปลูกข้าว
-  กลุ่มพื้นที่ปลูกพืชไร่
-  กลุ่มพื้นที่ปลูกพืชผสม
-  ขอบเขตอำเภอ
-  ขอบเขตตำบล
-  ที่ตั้งอำเภอ

วิทยานิพนธ์ :

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา



ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย





### 6.6.1 การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกข้าว

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกข้าว สามารถพิจารณาได้จากศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่ที่เหมาะสมมาก มีจำนวน 2 แห่ง คือ บริเวณตำบลสนามแจง อำเภอบ้านหมี่ และตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง โดยที่เมื่อพิจารณาจากความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่เปรียบเทียบกับกันของทั้ง 2 แห่งแล้ว พบว่า ตำบลสนามแจงตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางค่อนไปทางเหนือของพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมกว่าตำบลโคกสำโรงที่ด้านตะวันออกสุดของพื้นที่ปลูกข้าว และด้วยระยะทางที่ห่างกันประมาณ 20 กิโลเมตรตามเส้นทางถนนหมายเลข 3028 ทำให้บริเวณตำบลสนามแจงมีความเหมาะสมมากกว่า ถึงแม้ตำบลสนามแจงจะมีจำนวนครัวเรือนเกษตรน้อยกว่าก็ตาม แต่ด้วยทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมกว่าตำบลสนามแจงจึงนำมีความเหมาะสมในการกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกข้าว

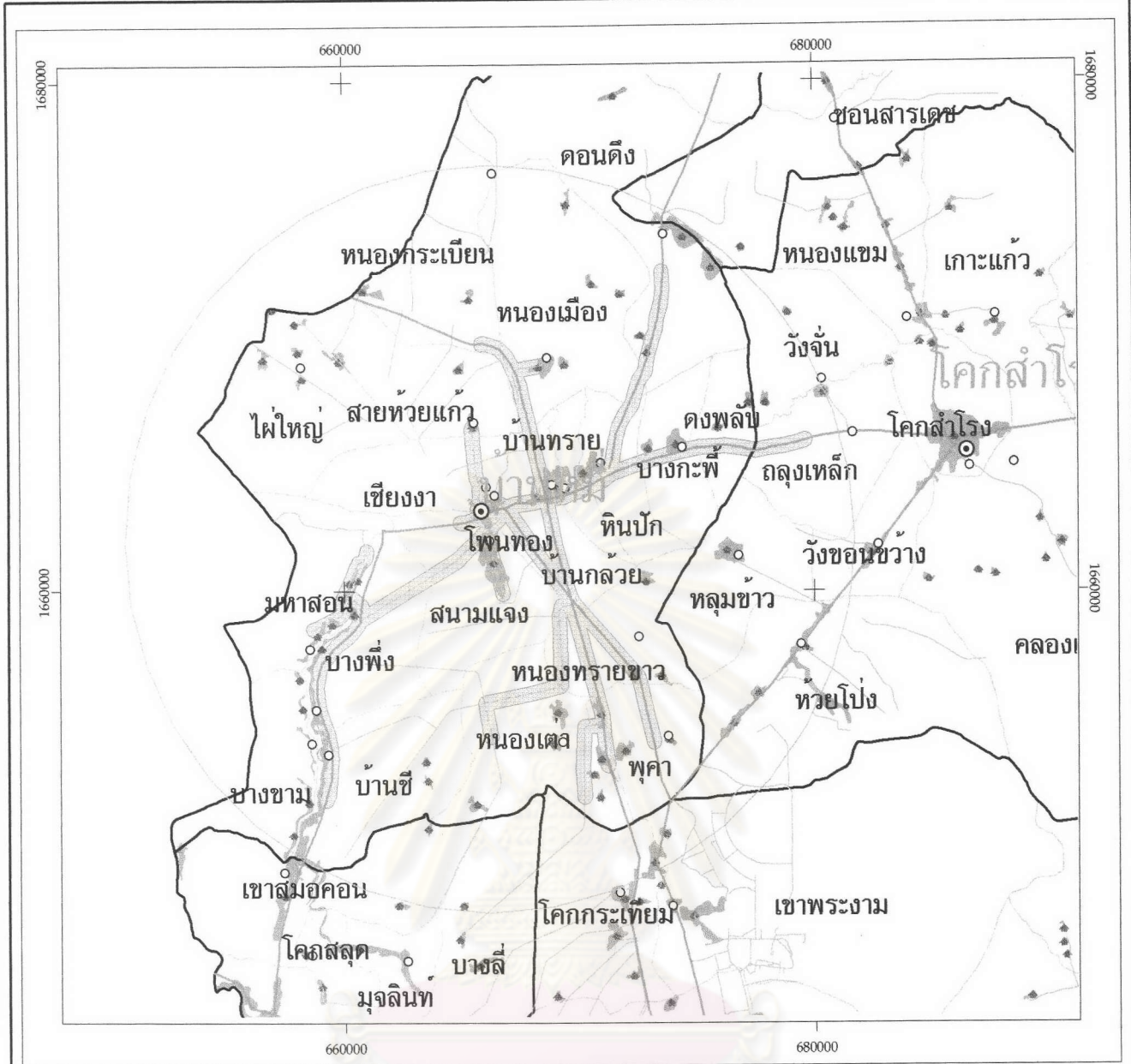
เมื่อกำหนดรัศมีบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีบริการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลสนามแจงจะมีพื้นที่บริการไปทางด้านตะวันออกบนทางหลวงหมายเลข 3028 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลมหาสอน บางพื้นที่ และบ้านชี อำเภอบ้านหมี่ ทางด้านตะวันตกบนทางหลวงหมายเลข 3028 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลโพหนอง บ้านกล้วย บ้านทราย หินปัก บางกะพี และดงพลับ อำเภอบ้านหมี่ ทางด้านเหนือบนทางหลวงหมายเลข 3196 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนบางส่วนในตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ และบนถนนสายย่อยครอบคลุมพื้นที่ชุมชนบางส่วนของตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ ทางด้านใต้บนทางหลวงหมายเลข 3196 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ และบนถนนหมายเลข 3029 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนบางส่วนในตำบลหนองทรายขาว พุดา อำเภอบ้านหมี่เช่นกัน














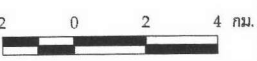


### 6.6.2 การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกพืชไร่

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกพืชไร่ แบ่งเป็นการพิจารณาเป็น 4 กลุ่มพื้นที่ย่อย มีรายละเอียดดังนี้

#### กลุ่มพื้นที่ F-1

กลุ่มพื้นที่ F-1 ครอบคลุมพื้นที่ทางด้านตอนบนในตำบลศิลาทิพย์ บ้านใหม่สามัคคี อำเภอชัยบาดาล ในแนวเหนือใต้ไล่ลงรวมพื้นที่อำเภอท่าหลวง มาจนถึงตำบลมะนาวหวาน น้ำสุด ห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม มีศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่เหมาะสมมากที่สุด 7 แห่ง คือ บริเวณตำบลนิคมลำนารายณ์ ทำดินดำ อำเภอชัยบาดาล ตำบลท่าหลวง หัวลำ ชับจำปา อำเภอท่าหลวง และห้วยขุนราม มะนาวหวาน อำเภอพัฒนานิคม โดยเมื่อพิจารณาความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ พบว่า ตำบลที่อยู่ในบริเวณศูนย์กลางของกลุ่มพื้นที่ที่มีความเหมาะสม คือ บริเวณตำบลท่าหลวง ทำดินดำและลำนารายณ์ และเมื่อพิจารณาจากที่ตั้งของศูนย์กลางของชุมชน คือ อบต. นั้น พบว่า บริเวณตำบลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง ถือเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ที่มีความเหมาะสม และเป็นบริเวณที่มีครัวเรือนเกษตรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่า เมื่อเทียบกับตำบลท่าดินดำทำให้การบริการของศูนย์บริการสามารถครอบคลุมครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ได้ดีกว่าศูนย์กลางชุมชนอีกแห่ง



แผนที่ 6.10	ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกข้าว P-1	
สัญลักษณ์	วิทยาลัยเกษตร : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร จังหวัดชลบุรี	
<ul style="list-style-type: none"> <li> * ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> * ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> * ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> <li> * ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	 2 0 2 4 กม. 
* ระยะสมมติ	ที่มา : จากการวิเคราะห์ 	



เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการบริการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลท่าหลวงทางด้านตะวันตกตามทางหลวงหมายเลข 205 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลท่าหลวง ตำบลมะกอกหวาน และม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล ทางด้านใต้บนทางหลวงหมายเลข 2089 และถนนสายย่อยครอบคลุมพื้นที่ตำบลแก่งผักกูด อำเภอท่าหลวง ทางด้านตะวันออกบนถนนสายย่อยครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลทะเลวังวัด หนองผักแว่น อำเภอท่าหลวง ทางด้านเหนือบนทางหลวงหมายเลข 205 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชัยบาดาล ลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล และทางหลวงหมายเลข 2089 ครอบคลุมพื้นที่ทำดินดำ ท่ามะนาว

จากรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตรในที่ตั้งของตำบลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง พบว่า ยังคงครอบคลุมพื้นที่เฉพาะตอนกลางในอำเภอท่าหลวงและตอนล่างของอำเภอชัยบาดาลเท่านั้น ด้วยเหตุจึงควรพิจารณาที่ตั้งของศูนย์บริการเกษตรเพิ่มเติม โดยพื้นที่ที่ควรพิจารณากำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรเพิ่มเติม คือ (1) บริเวณตอนบนของกลุ่มพื้นที่ในเขตตำบลศิลาทิพย์ บ้านใหม่สามัคคี นิคมลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล ซึ่งในบริเวณนี้มีครัวเรือนเกษตรรวมกันประมาณ 2,000 ครัวเรือน และ (2) ในบริเวณตอนล่างของกลุ่มพื้นที่ในเขตตำบลห้วยขุนราม น้ำสุด อำเภอพัฒนานิคม ตำบลทะเลวังวัด ชับจำปา อำเภอท่าหลวง ซึ่งในบริเวณนี้มีครัวเรือนเกษตรรวมกันประมาณ 3,000 ครัวเรือน จึงควรพิจารณาพื้นที่ในสองบริเวณนี้เพิ่มเติม

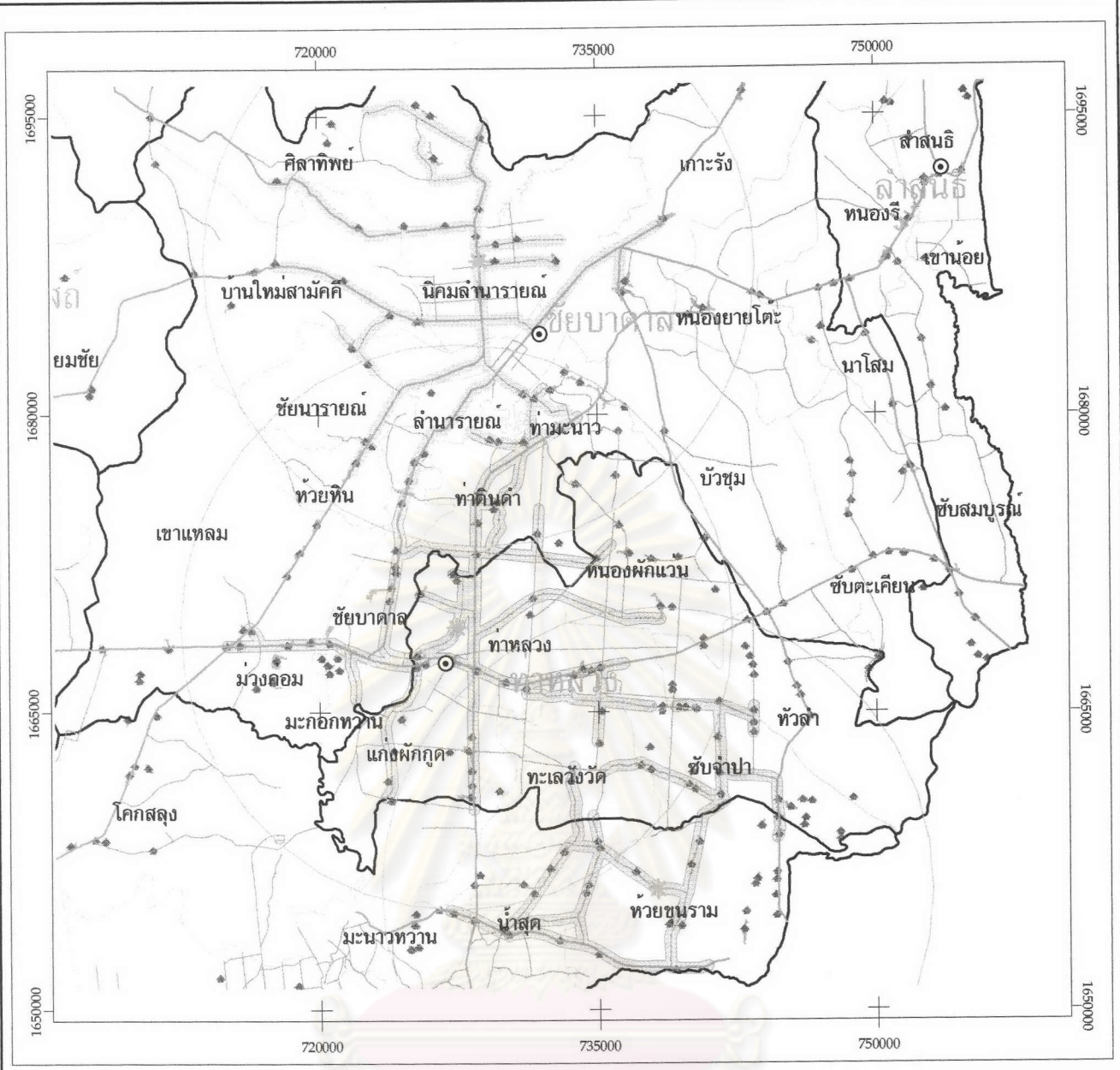
#### บริเวณตอนบนของกลุ่มพื้นที่

เมื่อพิจารณาจากชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมมาก พบว่า บริเวณตำบลนิคมลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล เป็นชุมชนศูนย์กลางที่เหมาะสม แต่เมื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมในด้านทำเลที่ตั้ง รัศมีการบริการ และขนาดประชากรแล้วพบว่า ตำบลนิคมลำนารายณ์มีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากพื้นที่บริการจากศูนย์กลางตำบลลำนารายณ์มีการซ้อนทับกับพื้นที่บริการของตำบลท่าหลวงเป็นบริเวณกว้าง อีกทั้งยังมีครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศูนย์กลางน้อยกว่ากันมาก ทำให้ชุมชนศูนย์กลางตำบลนิคมลำนารายณ์ นำมีความเหมาะสมในการกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกพืชไร่













เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการบริการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลนิคมลำนารายณ์ พบว่า ทางด้านเหนือบนทางหลวงหมายเลข 21 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลนิคมลำนารายณ์และศิลาทิพย์ ทางด้านใต้บนทางหลวงหมายเลข 21 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนถึงตำบลห้วยหิน และบนทางหลวงหมายเลข 205 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลบางส่วนของตำบลชัยนารายณ์ ลำนารายณ์ ท่ามะนาว และทำดินดำ ขณะที่ทางด้านตะวันออกบนทางหลวงหมายเลข 2321 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนถึงตำบลบ้านใหม่สามัคคี

#### บริเวณตอนล่างของกลุ่มพื้นที่

เมื่อพิจารณาจากชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมมาก พบว่า มีจำนวน 3 แห่ง คือ บริเวณตำบลห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม ตำบลชัยจำปา และตำบลหัวลำ อำเภอท่าหลวง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนเกษตรเพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสม เนื่องจากศูนย์บริการเกษตรควรให้บริการในพื้นที่ที่มีเกษตรกรรมมากเป็นลำดับแรก ซึ่งพบว่า ในจำนวนนี้ตำบลห้วยขุนรามมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมมากที่สุด อีกทั้งเมื่อดูพื้นที่บริการของตำบลห้วยขุนรามพบว่าสามารถครอบคลุม



แผนที่ 6.11 ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกพืชไร่ F-1

<p>สัญลักษณ์</p>	<p>วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร จังหวัดชลบุรี</p>
<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>* จุดหรือระยะสมมติ</p>	<p>ที่มา : จากการวิเคราะห์</p>



พื้นที่เป็นบริเวณกว้างและมากกว่าของศูนย์กลางทั้ง 2 แห่งด้วยเหตุนี้ ตำบลห้วยขุนราม จึงนำมีความเหมาะสมต่อการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

และเมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลห้วยขุนราม พบว่า ทางด้านใต้บนทางหลวงหมายเลข 2282 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลห้วยขุนรามและน้ำสุต ทางด้านตอนเหนือบนถนนสายย่อยจะครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลทะเลวังวัด และห้วยจำปา

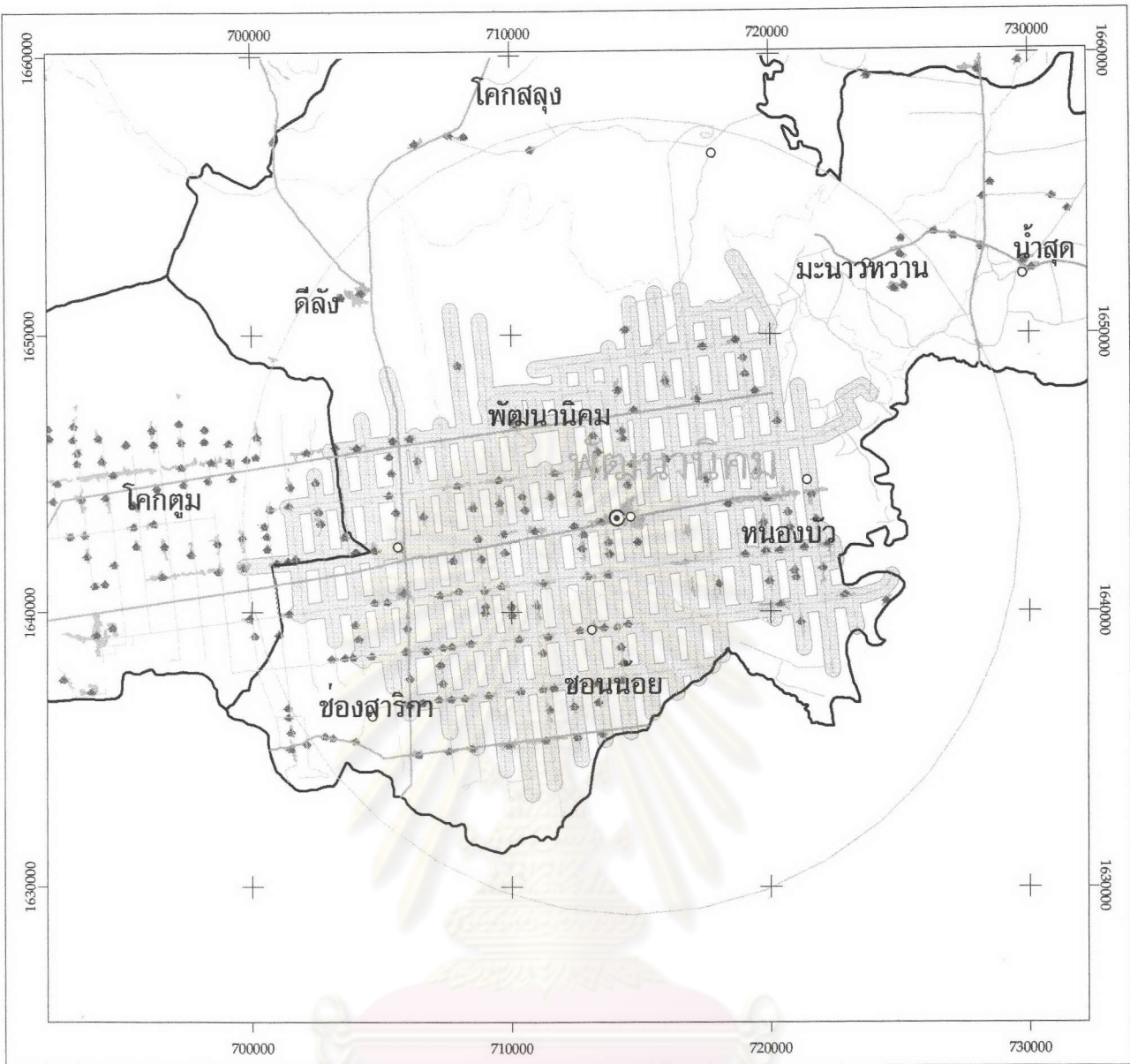
#### กลุ่มพื้นที่ F-2

กลุ่มพื้นที่ F-2 เป็นบริเวณที่เพาะปลูกข้าวโพดครอบคลุมพื้นที่ใน 4 ตำบลของอำเภอพัฒนานิคม ได้แก่ ตำบลพัฒนานิคม หนองบัว ซอนน้อย และช่องสาริกา มีการแบ่งแยกจากกลุ่มพื้นที่ F 1 ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากถูกกั้นด้วยพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักฯ ขณะเดียวกันการเดินทางไปยังอำเภอท่าหลวงนั้นต้องผ่านอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรีเสียก่อน ซึ่งเพิ่มระยะทางในการเดินทางเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงควรที่มีการจัดตั้งศูนย์บริการเกษตรเพิ่มขึ้นในบริเวณนี้อย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในบริเวณที่มีความเหมาะสมมาก พบว่า มีชุมชนศูนย์กลางทั้งสิ้น 2 แห่งด้วยกัน คือ บริเวณตำบลพัฒนานิคม และช่องสาริกา โดยที่ตั้งของ อบต. ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งนั้น ล้วนตั้งอยู่บริเวณริมเส้นทางถนนทั้งสิ้นทำให้การเดินทางสะดวกมาก เนื่องจากในบริเวณนี้เส้นทางถนนมีลักษณะเป็นตารางกริด โดยมีทางหลวงหมายเลข 3017 เป็นแกนในแนวตะวันออก-ตะวันตก และมีถนนซอยย่อยลาดยางตัดขวางเป็นแนวเหนือ-ใต้ตลอดบริเวณ และเมื่อพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ พบว่า ตำบลพัฒนานิคมและช่องสาริกามีครัวเรือนเกษตรที่ใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 1,00 ครัวเรือน แต่เมื่อพิจารณาจากความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่แล้ว พบว่า บริเวณตำบลพัฒนานิคมมีความเหมาะสมกว่ามาก ที่ตั้งถือได้ว่าอยู่ในศูนย์กลางของพื้นที่และมีทางหลวงหมายเลข 3017 ตัดผ่าน ทำให้มีความสะดวกในการเดินทางเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ ตำบลตำบลพัฒนานิคมจึงมีความเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลพัฒนานิคม ตามทางหลวงหมายเลข 3017 และถนนสายย่อยของพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนของตำบลพัฒนานิคม หนองบัว ซอนน้อย บางส่วนของพื้นที่ชุมชนของตำบลดีลัง และช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม

#### กลุ่มพื้นที่ F-3

กลุ่มพื้นที่ F-3 เป็นบริเวณที่มีการปลูกข้าวโพดและอ้อย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอโคกเจริญและหนองม่วง และบางส่วนของอำเภอบ้านหมี่ สภาพพื้นที่บริเวณนี้จะแยกออกจากพื้นที่บริเวณ F1 ค่อนข้างชัดเจน โดยมีพื้นที่ป่าบริเวณรอยต่อของอำเภอโคกเจริญ สระโบสถ์ และชัยบาดาล ด้วยขนาดพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ที่ครอบคลุมถึง 2 อำเภอ การพิจารณาเลือกที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรจำเป็นต้องพิจารณาจากการชุมชนศูนย์กลาง ซึ่งในบริเวณนี้มีชุมชนศูนย์กลางในพื้นที่ที่เหมาะสมมากทั้งสิ้น 3 แห่ง คือ บริเวณตำบลโคกเจริญ ยางราก อำเภอโคกเจริญ และตำบลบ่อทอง



แผนที่ 6.12

ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกพืชไร่ F-2

สัญลักษณ์

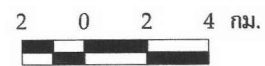
- \*
ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง
⊙
ที่ตั้งอำเภอ
- พื้นที่บริการ\*
○
ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
- ทางหลวงแผ่นดิน
~
ขอบเขตอำเภอ
- ทางหลวงจังหวัด
~
ขอบเขตตำบล
- ถนนสายย่อย
~
ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง
- ▲
ที่ตั้งหมู่บ้าน\*
- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน

วิทยานิพนธ์ :

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร จังหวัดลพบุรี



ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง  
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



\* ระยะสมมติ

ที่มา :จากการวิเคราะห์



อำเภอหนองม่วง ซึ่งเมื่อพิจารณาความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่แล้ว พบว่า ในบริเวณตอนกลางของกลุ่มพื้นที่ที่ไม่มีชุมชนศูนย์กลางที่มีความเหมาะสมอยู่ เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานของทั้ง 2 อำเภอนี้มีความแตกต่างกันพอสมควรและแยกจากกันค่อนข้างชัดเจน คือ ในอำเภอโคกเจริญ การกระจายตัวของหมู่บ้านจะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 2219 และถนนสายย่อยต่างๆ ขณะที่ในอำเภอหนองม่วง การตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านที่กระจายตัวไปตามทางหลวงหมายเลข 1 เป็นแนวยาว ขณะที่ในบริเวณเส้นทางที่เชื่อมระหว่าง 2 อำเภอนี้แทบจะมีหมู่บ้านอยู่เลย ด้วยลักษณะดังกล่าวทำให้ทั้ง 2 บริเวณเป็นการแบ่งแยกกันค่อนข้างชัดเจน ดังนั้นการพิจารณาที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรจึงควรจัดตั้งทั้งใน 2 พื้นที่

#### กลุ่มพื้นที่อำเภอโคกเจริญ

มีชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่เหมาะสมมาก 2 แห่ง คือ บริเวณตำบลโคกเจริญ และยางราก เมื่อพิจารณาความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ พบว่า บริเวณตำบลโคกเจริญ มีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากที่ตั้ง อบอุ่น ยางรากนั้น ตั้งอยู่ติดกับแนวเขตจังหวัด ซึ่งมีระยะทางห่างจากพื้นที่อื่นๆ พอสมควร ถึงแม้ตำบลยางรากจะมีจำนวนครัวเรือนเกษตรมากกว่าก็ตาม ทำให้ตำบลโคกเจริญน่าจะมีความเหมาะสมกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลโคกเจริญตามทางหลวงหมายเลข 2219 มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนตำบลโคกเจริญ และบางส่วนของตำบลหนองมะค่า สำหรับถนนสายย่อยนั้นมีพื้นที่บริการครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลวังทอง และตำบลโคกแสมาสารซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ปลูกพืชผสมด้วย

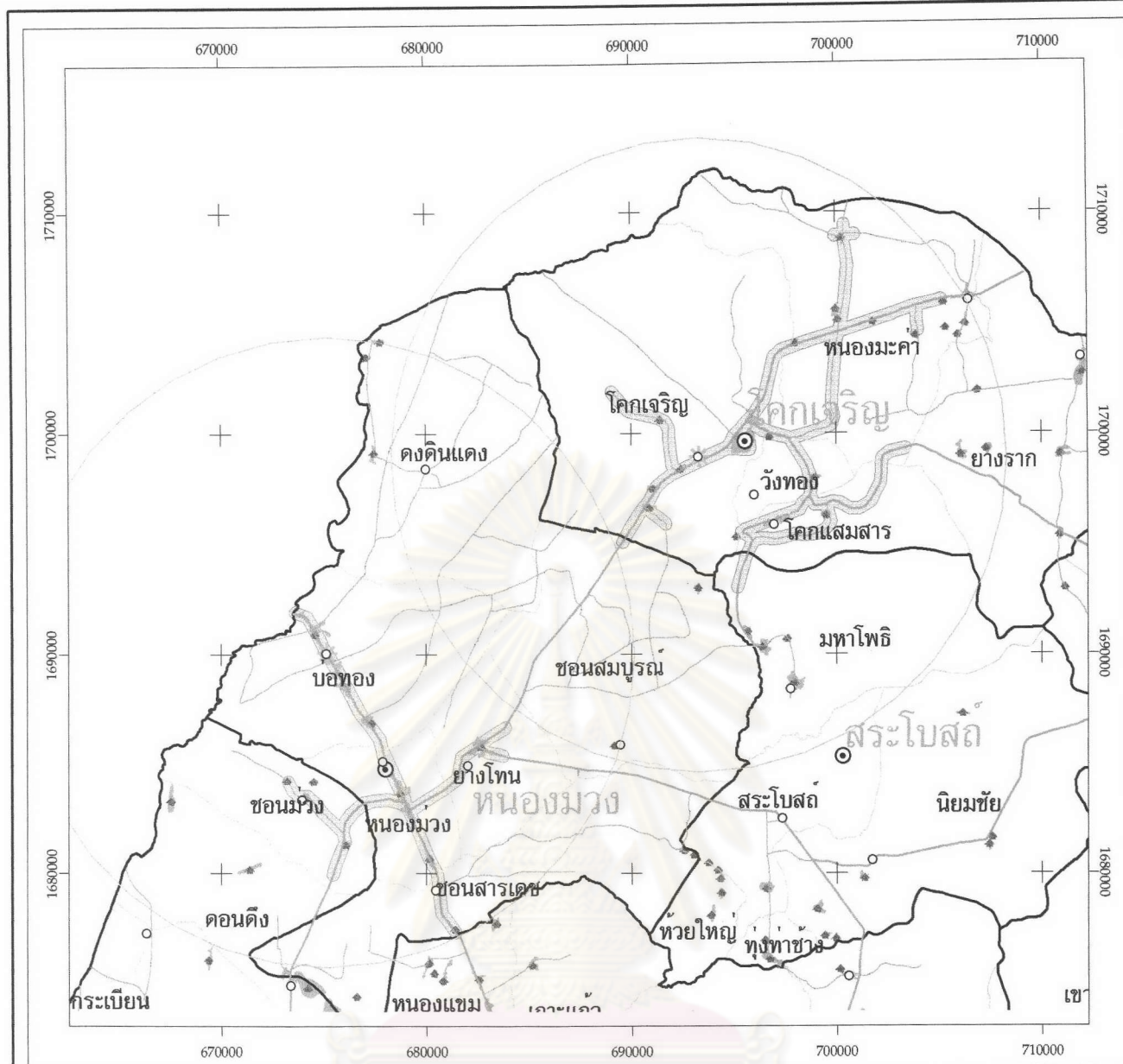
#### กลุ่มพื้นที่อำเภอหนองม่วง

มีชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่เหมาะสมมาก 1 แห่ง คือ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ตำบลบ่อทองมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกกว่า คือ โดยการใช้ทางหลวงหมายเลข 1 ซึ่งทำให้ตำบลบ่อทองน่าจะมีความเหมาะสมต่อการกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลบ่อทองไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1 พบว่า มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อทอง หนองม่วง และขอนแก่น และทางด้านใต้บนทางหลวงหมายเลข 3326 ครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนตำบลขอนแก่น และทางด้านเหนือบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2219 ครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนตำบลยางโทน

#### กลุ่มพื้นที่ F-4

กลุ่มพื้นที่ F-4 เป็นกลุ่มพื้นที่เพาะปลูกทั้งข้าวโพดและอ้อย โดยพื้นที่ตอนบนส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกข้าวโพด ขณะที่พื้นที่ตอนล่างเป็นบริเวณที่มีการปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งในกลุ่มพื้นที่นี้แยกออกมาจาก กลุ่มพื้นที่ F-1 ค่อนข้างชัดเจน โดยมีพื้นที่เพาะปลูกพืชผสมในตำบลเกาะวังและบัวชุมมากระหว่างกลางอยู่ จึงมีความจำเป็นต้องแบ่งพื้นที่ในบริเวณออกมาเป็นกลุ่มย่อยอีก 1 กลุ่ม ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอลำสนธิทั้งอำเภอ และบางส่วนของอำเภอชัยบาดาล เมื่อพิจารณา



แผนที่ 6.13	<b>ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกพืชไร่ F-3</b>	วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร จังหวัดชลบุรี				
สัญลักษณ์	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul> </td> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul> </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul>	 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul>					
* ระยะสมมติ	ที่มา :จากการวิเคราะห์	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 60%; text-align: center;">                   3 0 3 6 กม.             </td> <td style="width: 40%; text-align: center;"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> </td> </tr> </table>	 3 0 3 6 กม.			
 3 0 3 6 กม.						



ศูนย์กลางชุมชนในพื้นที่ที่เหมาะสมมาก พบว่า มีศูนย์กลางชุมชนทั้งสิ้น 2 แห่ง คือ ตำบลกุดตาเพชรทางด้านเหนือ และตำบลหนองรีทางด้านตอนกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาความเป็นศูนย์กลางจากลักษณะดังกล่าว พบว่า ตำบลหนองรีมีความเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางมากกว่าตำบลกุดตาเพชร ที่อยู่ห่างจากบริเวณศูนย์กลางประมาณ 25 กิโลเมตร ด้วยเหตุนี้ตำบลหนองรีจึงน่าจะมีความเหมาะสมกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรมากที่สุด ถึงแม้จะมีครัวเรือนเกษตรน้อยกว่าตำบลกุดตาเพชรก็ตาม แต่เมื่อพิจารณารัศมีการบริการของตำบลหนองรีนั้นสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้มากกว่าศูนย์กลางอีก 2 แห่ง โดยมีพื้นที่บริการครอบคลุมถึง ต.หนองยายโตะ อ.ชัยบาดาล

เมื่อกำหนดรัศมีการบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลหนองรี พบว่า ตามทางหลวงหมายเลข 205 จะมีพื้นที่บริการครอบคลุมถึงตำบลหนองยายโตะ อำเภอชัยบาดาล ทางหลวงหมายเลข 2247 ทางด้านใต้มีพื้นที่บริการครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลนาโสม ชัยตะเคียน อำเภอชัยบาดาล สำหรับทางด้านเหนือตามทางหลวงหมายเลข 205 ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลลำสนธิ และเขารวก

### 6.6.3 การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกผสม

บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกพืชผสม คือ บริเวณที่มีการทำนาและการเพาะปลูกพืชไร่ เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณนี้เป็นเสมือนพื้นที่รอยต่อระหว่างกลุ่มพื้นที่ปลูกข้าวกับปลูกพืชไร่ ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา ทำให้มีสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งสองประเภทที่ใกล้เคียงกัน ด้วยลักษณะดังกล่าว ทำให้กลุ่มพื้นที่ปลูกพืชผสมแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่ม M-1 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ระหว่างพื้นที่ปลูกข้าวและพืชไร่ โดยด้านตะวันตกสุดอยู่ในตำบลดอนดี อำเภอบ้านหมี่ ครอบคลุมพื้นที่โคกสำโรงบางส่วน จนไปถึงด้านตะวันออกในตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล และตอนล่างครอบคลุมถึงตำบลดีลัง อำเภอพัฒนานิคม และยังมีในบริเวณบางส่วนในอำเภอสระโบสถ์ และ M-2 เป็นกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ระหว่าง F1 และ F4 คือ พื้นที่ในตำบลเกาะบัวและบัวชุม อำเภอชัยบาดาล ซึ่งการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ ดังนี้

#### กลุ่มพื้นที่ M-1

เมื่อทำการพิจารณาชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมมาก พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง คือ บริเวณตำบลห้วยโป่ง เพนียด อำเภอโคกสำโรง ตำบลดีลัง โคกสูง อำเภอพัฒนานิคม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่แล้ว พบว่า บริเวณตำบลห้วยโป่ง ดีลัง และโคกสูง ไม่มีความเหมาะสมกับการกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร เนื่องจากเป็นบริเวณที่อยู่ชายขอบของพื้นที่พื้นที่บริการของตำบลทั้งสามทำให้ไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ อีกทั้งยังมีพื้นที่บริการที่ซ้อนทับกับศูนย์บริการเกษตรประเภทอื่น คือ ตำบลห้วยโป่งมีพื้นที่บริการซ้อนทับกับตำบลสนามแจง ขณะที่พื้นที่บริการของตำบลโคกสูงนั้นซ้อนทับกับพื้นที่บริการของตำบลท่าหลวง เช่นเดียวกับพื้นที่บริการของตำบลดีลังที่ซ้อนทับกับพื้นที่บริการของตำบลพัฒนานิคม ทำให้เกิดความสับสนเปลือง ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ขณะที่ตำบลเพนียดนั้นมีความเหมาะสมด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใจกลางของกลุ่มพื้นที่ทั้งหมด



แผนที่ 6.14	ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกพืชไร่ F-4	วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตร จังหวัดลพบุรี		
<p><b>สัญลักษณ์</b></p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul> </td> </tr> </table>		<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง</li> <li> พื้นที่บริการ*</li> <li> ทางหลวงแผ่นดิน</li> <li> ทางหลวงจังหวัด</li> <li> ถนนสายย่อย</li> <li> ที่ตั้งหมู่บ้าน*</li> <li> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li> ที่ตั้งอำเภอ</li> <li> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล</li> <li> ขอบเขตอำเภอ</li> <li> ขอบเขตตำบล</li> <li> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง</li> </ul>			
<p>* ระยะสมมติ</p> <p style="text-align: right;">ที่มา : จากการวิเคราะห์</p>		<p>2 0 2 4 กม.</p>		



และมีจำนวนครัวเรือนเกษตรมากที่สุด อีกทั้งมีทางหลวงหมายเลข 205 ตัดผ่านทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ด้วยเหตุนี้ ตำบลเพนียดจึงมีความเหมาะสมที่สุดในการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร

เมื่อกำหนดรัศมีบริการของศูนย์บริการเกษตร โดยใช้ผลจากการศึกษา คือ รัศมีบริการช่วง 5-15 กิโลเมตรตามเส้นทางถนน พบว่า ในระยะทาง 15 กิโลเมตรจากศูนย์กลางในตำบลเพนียดตามทางหลวงหมายเลข 205 และถนนสายย่อยหมายเลข 205 ไปทางด้านตะวันตกพื้นที่บริการของศูนย์บริการจะครอบคลุมพื้นที่ชุมชนของตำบลโคกสำโรง ถลุงเหล็ก วังขนขว้าง บางส่วนของตำบลคลองเกตุ หนองแถม และเกาะแก้ว อำเภอโคกสำโรง และตามทางหลวงหมายเลข 205 และถนนสายย่อยหมายเลข 205 เช่นกันไปทางตะวันออก พื้นที่บริการครอบคลุมพื้นที่ชุมชนของตำบลสระแกรบ วังเพลิง และดงมะรุม

#### กลุ่มพื้นที่ M-2

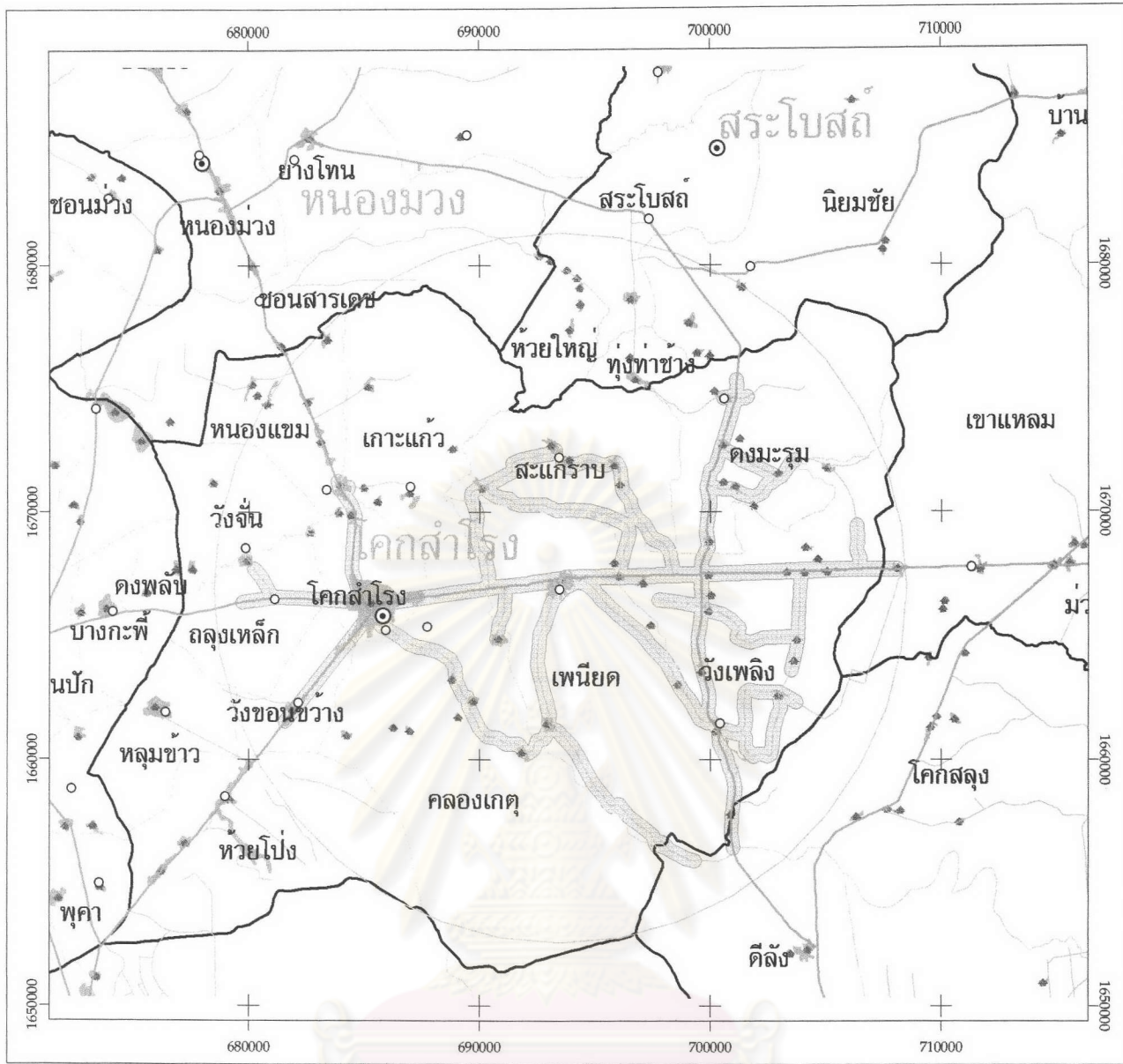
เมื่อทำการพิจารณาชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่ความเหมาะสมมาก พบว่า ในกลุ่มพื้นที่ M-2 ไม่มีชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในพื้นที่ความเหมาะสมอยู่เลย และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของหมู่บ้านของตำบลเกาะรังและบัวชุม พบว่า ทั้งสองตำบลมีชุมชนศูนย์กลาง (ที่ตั้ง อบต.) ที่อยู่ใกล้กันและตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 205 และ 2243 ตามลำดับ อีกทั้งสองชุมชนศูนย์กลางนี้ยังอยู่ในเขตพื้นที่บริการของตำบลนิคมลำนารายณ์อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการในบริเวณนี้

#### 6.6.4 สรุปที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรจำแนกตามกลุ่มพื้นที่

จากผลการค้นหาพื้นที่เหมาะสมกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งของศูนย์บริการเกษตร ด้วยการค้นหาศูนย์กลางชุมชนด้วยการอ้างอิงจุดที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นศูนย์กลางชุมชนในระดับตำบล การกำหนดที่ตั้งได้ใช้บริเวณที่มีความเหมาะสมมากเท่านั้นมาพิจารณา ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในบริเวณที่เหมาะสมถูกนำมาพิจารณาเป็นที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร พร้อมทั้งการพิจารณาในเรื่องของเส้นทางถนน ขนาดครัวเรือนเกษตรในศูนย์กลาง และพื้นที่บริการ ที่ได้จากการประมวลผลการศึกษาความต้องการของเกษตรกร

การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรทำการพิจารณาแบ่งตามกลุ่มพื้นที่คือ พื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และพืชผสม ซึ่งในบางกลุ่มพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่และมีการกระจายอยู่ในหลายกลุ่ม ได้ทำการแบ่งพื้นที่เป็นกลุ่มย่อยเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

- 1) ศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกข้าว ประกอบด้วย บริเวณศูนย์กลางของตำบลสนามแจง อ.บ้านหมี่
- 2) ศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่ปลูกพืชไร่ ประกอบด้วย บริเวณศูนย์กลางของตำบล
  - ต.ท่าหลวง อ.ท่าหลวง
  - ต.นิคมลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล
  - ต.ห้วยขุนราม อ.พัฒนานิคม
  - ต.พัฒนานิคม อ.พัฒนานิคม
  - ต.โคกเจริญ อ.โคกเจริญ



แผนที่ 6.15	ศูนย์บริการเกษตรและพื้นที่บริการในพื้นที่ปลูกผสม M-1
สัญลักษณ์	วิทยานิพนธ์ : การกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรในพื้นที่เกษตรจังหวัดชลบุรี  ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
<ul style="list-style-type: none"> <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span style="font-size: 1.5em;">*</span> ที่ตั้งชุมชนศูนย์กลาง <span>๐</span> ที่ตั้งอำเภอ <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span></span> พื้นที่บริการ* <span>○</span> ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span></span> ทางหลวงแผ่นดิน <span></span> ขอบเขตอำเภอ <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span></span> ทางหลวงจังหวัด <span></span> ขอบเขตตำบล <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span></span> ถนนสายย่อย <span></span> ขอบเขตตำบล <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span>▲</span> ที่ตั้งหมู่บ้าน* <span>—</span> ระยะ 15 กม. จากศูนย์กลาง <li style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <span></span> การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้าน </li></li></li></li></li></li></li></ul>	<div style="display: flex; align-items: center; margin-bottom: 10px;"> </div> <div style="text-align: center; margin-bottom: 10px;"> </div>
* ระยะสมมติ	ที่มา : จากการวิเคราะห์



-ต.บ่อทอง อ.หนองม่วง

-ต.หนองรี อ.ลำสนธิ

3) ศูนย์บริการเกษตรกรในพื้นที่ปลูกพืชผสม ประกอบด้วย บริเวณศูนย์กลางเพนียด  
อ.โคกสำโรง

ผลจากการกำหนดที่ตั้งศูนย์บริการเกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง พบว่า เป็นศูนย์การเกษตรในพื้นที่ปลูกพืชไร่มากที่สุด 7 แห่ง เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ในการทำไร่มากที่สุด รองลงมาเป็นพื้นที่ปลูกข้าวและพืชผสม อย่างละ 1 แห่ง ซึ่งศูนย์เกษตรในพื้นที่ แต่ละประเภทยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของการบริการ เนื่องจากผลการศึกษาความต้องการของ เกษตรกร พบว่า ในพื้นที่เกษตรกรรมแต่ละประเภทยังมีความต้องการแตกต่างกันดังนี้

#### พื้นที่เพาะปลูกข้าว

- 1) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร
- 2) การจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีกำจัดแมลง
- 3) การเก็บรักษาผลผลิต ได้แก่ ยุ้งฉาง ลานตากผลผลิต
- 4) การบริการอื่นๆ ได้แก่ การตลาด และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต

#### พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่

- 1) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร
- 2) การจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีกำจัดแมลง
- 3) การบริการอื่นๆ ได้แก่ การจัดหาเครื่องจักรกล การตลาด และสินเชื่อ

#### พื้นที่เพาะปลูกพืชผสม

- 1) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร
- 2) การจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีกำจัดแมลง

และนอกจากรูปแบบการบริการตามความต้องการแล้ว เกษตรกรต้องการให้ศูนย์ บริการเกษตรมีบริการเพิ่มเติม ได้แก่ การจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร คือ การให้เช่ารถไถ และ การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต เช่น การรับรองผลตรวจวัดความชื้นของข้าว แต่รูปแบบการบริการนี้ไม่ เป็นความจำเป็นเร่งด่วนจึงเป็นเพียงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่นเดียวกับการช่วยเหลือด้านการตลาดที่ผู้ เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความสำคัญต่อศูนย์บริการเกษตรเช่นกัน ซึ่งผลสรุปรูปแบบการบริการของศูนย์ บริการเกษตรแต่ละแห่ง สรุปได้ดังตาราง 6.13

ตาราง 6.13 สรุปที่ตั้งศูนย์บริการเกษตร จำแนกตามกลุ่มพื้นที่

รูปแบบการบริการ								
ศูนย์บริการเกษตร	ครอบคลุมพื้นที่ (ตำบล)	ครัวเรือนเกษตรในพื้นที่บริการ (ตัวเลขโดยประมาณ)	การถ่ายทอดความรู้	การจัดหาปัจจัยการผลิต	การเก็บรักษาผลิต	การจัดหาเครื่องจักรกล	การตรวจสอบคุณภาพผลิต	การตลาด
พื้นที่ปลูกข้าว								
ต.สนามแจง อ.บ้านหมี่	13	4,869	*	*	*		(*)	!!
พื้นที่ปลูกพืชไร่								
ต.ท่าหลวง อ.ท่าหลวง	10	5,219	*	*		(*)		!!
ต.นิคมสำราญ อ.ชัยบาดาล	8	3,829	*	*		(*)		!!
ต.ห้วยขุนราม อ.พัฒนานิคม	4	2,992	*	*				!!
ต.พัฒนานิคม อ.พัฒนานิคม	5	3,499	*	*				!!
ต.โคกเจริญ อ.โคกเจริญ	4	2,179	*	*				!!
ต.บ่อทอง อ.หนองม่วง	5	2,038	*	*				!!
ต.หนองรี อ.ลำสนธิ	6	3,265	*	*		(*)		!!
พื้นที่ปลูกพืชผสม								
ต.เพนียด อ.โคกสำโรง	9	7,188	*	*				!!

หมายเหตุ : \* คือ การบริการตามความต้องการของเกษตรกร

(\*) คือ การบริการอื่นๆ ที่เกษตรกรเสนอแนะเพิ่มเติม

!! คือ การบริการที่เสนอแนะโดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่มา : จากการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย